

Xəbər
Şagirdə qarşı əxlaqsız hərəkətlər edən direktora cinayət işi açıldı
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 noyabr 2017-ci il Cümə № 228 (6842) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Qurban Qurbanov üçün çətin gün: seçimi nə olacaq?

Bu gün milli komandanın baş məşqçisi vəzifəsinə namizədlərin müzakirəsidir; **Aqil Abbas:** "Qurban milliyyə gəlsə, "Qarabağ" məhv olacaq"

yazısı səh.4-də

Mehman Əliyevə qarşı cinayət işinə xitam verildi

yazısı səh.4-də

Nəsiman Yaqublu:

"Rəsulzadənin nəsi mütləq gətirilməlidir, amma..."

yazısı səh.6-də

Əfv Komissiyasının üzvü:

"Hər an əfv sərəncamı imzalana bilər"

yazısı səh.4-də

Azərbaycandakı özbəklər bizə təhlükədir - sabiq MTN-çi danışır

yazısı səh.7-də

İrəvan təklənmiş durumda - Sərkisyan "Ermənistanı ağır qərar gözləyir" dedi

yazısı səh.11-də

Daha bir ali məktəb rəhbərinin başı dərddə

yazısı səh.4-də

Səudiyyə Ərəbistanı radikal vəhhabizmədən qurtulmaq istəyir

yazısı səh.7-də

Gürcüstan biznes mühitinə görə Azərbaycandan 48 pillə öndə: səbəb...

yazısı səh.10-də

ABŞ-la soyuqluq yenidən başlayır - iki səbəb

yazısı səh.9-də

Amerikanı lotereya ilə görmək arzusu - "Green Card" erası bitir

yazısı səh.12-də

"Qoca" 350 kilometr yolu necə qət edib?

HƏBSDƏN QAÇAN AVTORİTETİN

SİRR KİMİ ÖLÜMÜ: SENSASİYON İDDİALAR

Sərhəddən keçə bilməyən Etibar Məmmədov nədənsə, Hacıqabuldan başqa istiqamətə deyil, daha riskli olan Bakı ətrafına qayıtmaq istəyirmiş; qaçmış məhkumun özünü vurduğu versiyası da var; onun cəsədinin yalnız bir neçə gündən sonra ailəsinə təhvil verilecəyi deyilir...

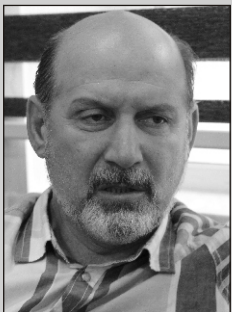
musavat.com
Togrul İsmayil

yazısı səh.5-də

Ermənistan "ölümle həyat arasında" - Qərb mediası yazır

İşğalçı ölkənin güclənən təcridi, ağırlaşan iqtisadi durumu Avropa və ABŞ mətbuatının diqqətində

yazısı səh.8-də

Əjdər Zeynalov:
"İftixar Pirişev teatra rəhbər gələndən alverlə məşğul olub"

yazısı səh.13-də

Vitse-admiraldan hərbi prokurorun müaviniyə rüşvət ittihamı

yazısı səh.5-də

AŞ-ın Bakı ofisinin rəhbərindən ilginç anons - İlqar Məmmədov bu ay azad oluna bilər

yazısı səh.3-də

İlham Əliyev Rauf Abdullayevə "İstiqlal" ordeni verdi

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin bədii rəhbəri və baş dirijoru, Xalq artisti, Dövlət Mükafatı Laureatı Rauf Abdullayevə "İstiqlal" ordenini təqdim edib.

Türkiyədə 8 əsgər şəhid olub

İraqın şimalından Türkiyəyə keçmək istəyən PKK terrorçuları ilə hərbiçilər arasında atışma olub. APA-nın "Hürriyyət" qəzetinə istinadən verdiyi məlumata görə, terrorçular Hakkari rayonunun Şəmdinli qəsəbəsinə keçmək istəyiblər.

Atışma nəticəsində 8 əsgər şəhid olub, 4 terrorçu məhv edilib.

Bölgədə vertolyotların da cəlb edildiyi genişmiqyaslı əməliyyat başlayıb.

Həbsdə olan MTN generallarının məhkəməsindən yeni xəbərlər

Ləğv edilmiş MTN-in sabiq baş idarə və idarə rəisləri Sübahir Qurbanov, Teymur Quliyev, Natəvan Mirvətova, həmin qurumun vəzifəli şəxsləri Füzuli Əliyev, Zaur Məmmədov, Natiq Aliyev, Fərhad Atayev, Anar Şirəliyev, Eşqin Əliyev, El-

şad Əzizovun barəsində olan cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib.

S. Qurbanovun vəkili İlkin Mustafanın APA-ya verdiyi xəbərə görə, proses qapalı şəkildə keçirilib. İclasda iki şahid, bir zərərçəkmiş şəxs dindirilib. Daha sonra təqsirləndirilən şəxslərin vəkili elavə şahidlərin dindirilməsi və bəzi məsələlərlə bağlı vəsatət veriblər.

Vəsatətlərə növbəti iclasda münasibət bildiriləcək.

Proses noyabrın 16-da davam etdiriləcək.

İttihama əsasən, təqsirləndirilən şəxslər 2004-2015-ci illərdə mütəşəkkil dəstə tərkibində xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar hakimiyyətdən və öz qulluq mövqelərindən sui-istifadə ediblər.

Qeyd edək ki, təqsirləndirilən şəxslərə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (Qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə və ya digər ağır nəticələrə səbəb olduqda), 178.3.1, 178.3.2 (dələduzluq mütəşəkkil dəstə tərəfindən külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə), 179.3.1, 179.3.2 (Mənimsəmə və ya israf etmə mütəşəkkil dəstə tərəfindən külli miqdarda törədildikdə) və digər maddələri ilə ittihamlar irəli sürülüb.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

Rafiq Hüseynovun nəşi Azərbaycana gətirilib

Xalq artisti, diktör Rafiq Hüseynovun nəşi noyabrın 2-də axşam Azərbaycana gətirilib. APA-nın məlumatına görə, xalq artistinin cənazəsini Almaniya yadından gətirən təyyarə Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportuna enib.

Rusiya və Türkiyə prezidentləri yenə görüşəcək

"Rusiya və Türkiyə prezidentlərinin görüşünə hazırlıq gedir". Bunu Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

Qeyd edək ki, bir neçə gün öncə Ərdoğan Azərbaycandan qayıdarkən təyyarədə türkiyəli jurnalistlərə açıqlamasında gələn həftə və ya ondan sonrakı həftə Putinlə görüşəcəyini söyləyib. Bu barədə Türkiyənin "Sabah" qəzeti məlumat yayıb.

Türkiyə prezidenti rusiyalı həmkarı ilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasını müzakirə edəcəyini bildirib.

Arı sancmasından ölən oğlanla bağlı araşdırma başladı

Bakıda arı sancmasından baş verən ölüm hadisəsi ilə bağlı materiallar Sabunçu Rayon Prokurorluğuna göndərilib.

Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətinin əməkdaşı Səfayə Əhmədova "Report"a bildirib ki, hazırda məsələ ilə bağlı ekspertiza aparılır.

Xatırladaq ki, hadisə Sabunçu rayonunun Zabrat qəsəbəsində qeydə alınıb. 1993-cü il təvəllüdü İmanlı Cavid Telman oğlunu arı sancıb. O, 3 sayılı Klinik Tibbi Mərkəzə yerləşdirilib. Zərərçəkmiş sağ yuxarı ətrafın başlayan fleqmonası diaqnozu qoyulub. C.İmanlı xəstəxananın reanimasiya şöbəsində dünyasını dəyişib.

Mərhumun bacısı iddia edir ki, qardaşı narkozun şokundan ayıla bilməyərək vəfat edib.

Qeyd edək ki, mərhumun dekabr ayının sonunda toyu olacaqmış.

Cənazəni mərhum diktörün ailə üzvləri, qohumları, sənət yoldaşları qarşılayıblar.

Xalq artisti ilə vida mərasimi noyabrın 3-də Rəşid Behbudov adına Dövlət Mahnı Teatrında saat 10:00-dan 12:00-dək keçiriləcək. O, II Fəxri xiyabanda dəfn olunacaq.

Rafiq Hüseynovun yas mərasimi isə Heydər Məscidində keçiriləcək.

Rafiq Hüseynov Almaniya Dövlət Mahnı Teatrında saat 10:00-dan 12:00-dək keçiriləcək. O, II Fəxri xiyabanda dəfn olunacaq.

O, xərçəng xəstəliyindən əziyyət çəkirdi.

Piyadanı vuraraq hadisə yerindən qaçan sürücü yaxalanıb

Xəzər rayonunun polis və prokurorluq əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən təxirəsalınmaz istintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində rayon ərazisində yol nəqliyyat hadisəsi törədərək hadisə yerindən qaçan sürücü tutularaq istintaqa cəlb edilib. Bu barədə Bakı Şəhər Prokurorluğu və şəhər Baş Polis İdarəsi birgə məlumat yayıb.

Belə ki, noyabrın 1-də Xəzər rayonu ərazisində Cəbrayılöv Elşən Mustafa oğlunun idarə etdiyi "VAZ-2101" markalı 10-FT-197 dövlət nömrə nişanlı avtomobillə yolu keçmək istəyən piyada Qəribov Ceyhun Tərhan oğlunu vurmaları nəticəsində sonuncunun aldığı bədən xəsarətlərindən hadisə yerində ölməsi və sürücünün hadisə yerindən qaçması faktına görə rayon polis idarəsinin istintaq şöbəsində Cinayət Məcəlləsinin 263.2 (yol hərəkəti və nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarını pozma, ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olduqda) və 264-cü (yol nəqliyyat hadisəsi yerindən qaçma) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Aparılmış təxirəsalınmaz istintaq-əməliyyat tədbirləri nəticəsində E.Cəbrayılöv noyabrın 2-də şübhəli şəxs qismində tutularaq istintaqa cəlb edilib.

Hazırda iş üzrə zəruri istintaq tədbirləri davam etdirilir.

ATƏT "Turan" agentliyinə qarşı cinayət işinə xitam verilməsini alqışlayıb

ATƏT-in mətbuat azadlığı üzrə nümayəndəsi Harlem Dezir "Turan" informasiya agentliyi və onun rəhbəri Mehman Əliyevə qarşı cinayət işinə xitam verilməsini alqışlayıb.

Bu barədə H.Dezirin bəyanatında deyilir.

"Bu müsbət addımı alqışlayıram və ümid edirəm ki, informasiya agentliyi tezliklə işini bərpa edəcək", - H.Dezir bildirib.

Bu gün hava çiskinli və dumanlı olacaq

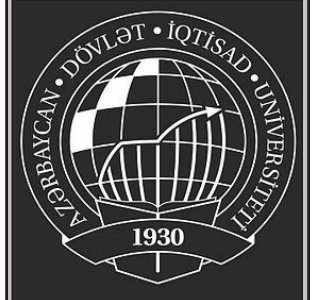
Azərbaycanda bugünə olan hava proqnozu açıqlanıb. Noyabrın 3-də Bakıda və Abşeron yarımadasında hava dəyişkən buludlu olacaq, ararib tutulacaq. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamenti bildirir ki, səhər yarımadasının bəzi yerlərində çiskin olacağı ehtimalı var. Mülayim şimal-qərb küləyi gündüz cənub-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturunun yarımada gecə 7-10°, gündüz 15-18°, Bakıda gecə 8-10°, gündüz 15-17° isti olacağı gözlənilir.

Azərbaycanın rayonlarında da hava əsasən yağmursuz keçəcək. Səhər bəzi yerlərdə duman olacaq. Qərb küləyi arabil güclənəcək.

Havanın temperaturunun gecə 5-10°, gündüz 15-19° isti, dağlarda gecə 2° şaxtadan 3°-dək isti, gündüz 5-10° isti olacağı gözlənilir.

Bakıda bahalı maşını oğurlayanlar saxlanıldı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin özünüidarə statusu ləğv edilib

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin özünüidarə statusu ləğv edilib.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev "Bakı Dövlət Universitetinin və Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin yenidən təşkil haqqında" 2017-ci il 21 iyun tarixli sərəncamının tətbiqi ilə əlaqədar "Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinə özünüidarə statusunun verilməsi haqqında" 2002-ci il 12 iyun tarixli sərəncamının ləğv edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

"Lotu Quli"nin adamını qətlə yetirənlər Rusiyada yenə tutuldular

Sankt-Peterburqda iki nəfər Azərbaycan vətəndaşı saxlanılıb. Fontanka.ru yazır ki, saxlanılan şəxslər əvvəllər məhbus həyatı yaşamış, 1975-ci il təvəllüdü Hüseyn və 1979-cu il təvəllüdü Emin adlı şəxslərdir.

Həmin şəxslər qətlə bağlı cinayət işi çərçivəsində ilkin olaraq iki gün müddətinə saxlanılıb.

İstintaqın versiyasına əsasən, onlar bu ilin sentyabr ayının 11-də Tiflisdə kriminal avtoritet, 1975-ci il təvəllüdü Elçin Məmmədov qətlə yetiriblər.

Xatırladaq ki, E. Məmmədovun meyiti "Toyota Land Cruiser" markalı avtomobildə aşkar olunub. Hadisə şahidlərinin sözlərinə görə, atəş səslərindən öncə qətlə yetirilmiş şəxs başqa adamlarla restoran da olub və onlarla mübahisə edib.

Qeyd edək ki, E.Məmmədovun adı "qanuni oğru" "Rövşən Lənkeranski"nin qətlində hallanıb. Həmin şəxs Rusiyada cinayət əməllərinə görə axtarıbda olub.

Son aylarda Azərbaycanla Avropa Şurası (AŞ) arasında yaranan gərginlik bu ay düzələ bilər. AŞ-ın Nazirlər Komitəsinin REAL sədri İlqar Məmmədovu azad etmək üçün rəsmi Bakıya noyabrın 29-na qədər möhlət verməsi münasibətlərin düzəlmə ehtimallarını artırır. "Bu ayın sonuna kimi Avropa Şurası ilə Azərbaycan arasında problemlərin həllinə dair böyük gözləntilər var". Bu sözləri APA-ya açıqlamasında Avropa Şurasının Bakı ofisinin rəhbəri, səfir Zoltan Harnyeş deyib.

Onun sözlərinə görə, AŞ ilə Azərbaycan arasında problemin səbəbi Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin qərarlarından birinin icra edilməsidir: "Bu, əslində hüquqi məsələdir, lakin siyasi mahiyyəti var".

Zoltan Harnyeş "icra edilme-

lər edərlərsə, danışıqlar alınacaq. Əks təqdirdə, məsələlər daha da pisləşəcək. İlqar Məmmədovla bağlı oktyabrda vaxt qoymuşdular, amma Azərbaycan tərəfi heç nə etmədi. Düşünürəm ki, doğru da etdik. İndi normal danışıqlar

Kriminala meyli ölkənin mediası

Xalid KAZIMLI

Açıq, hərdən özümü də qoribə, hətta çox yersiz görünür: bu nə mövzulardır, yazırıq? Özümüz də mat qalırıq: şou-biznes və ya kriminal xəbərlər niyə bu qədər çox oxunur?

Jurnalist kuluarlarında belə bir sual verilən kimi cavab beşatılan tək səslənir: "Camaat nəyi oxuyursa, onu da yazırıq".

Deyəcəklər ki, ölkənin dərdi-səri çoxdur, onlardan yazın, oxusunlar.

Düzdür, ölkənin dərdi-səri çoxdur və onlardan vaxtaşırı yazılır. Məsələn, səhiyyə sferasındakı, təhsil sistemindəki, iqtisadiyyat sektorundakı, ictimai nəqliyyat sahəsindəki neqativ hallarla bağlı pələz-palaz yazılar dərc olunub, olunur.

Xeyri olubmu? Olmayıb. Bu ölkədə yazıyla nəyisə düzəltmək mümkün deyil. Dəyirman öz bildiyindədir, çax-çax baş ağrıdır.

Həm də baxaq görək, bu yazıların oxucusu varmı? Yoxdur. Daha dəqiqi, bu yazıların oxucusu çox azdır.

Belə görünür ki, öz problemi bu camaatın özünə maraqlı deyil. Onu qayğılandırın öz şəxsi problemdir, ictimai problemlər, açıq, xalqımızı maraqlandırmır.

Halbuki hər bir ictimai problem bütövlükdə xalqın, hamımızın olduğu kimi, fərdi qaydada da hər birimizindir. Hər kəs xəstələnir, hər evdən şagird, tələbə çıxır, əksər adamlar ictimai nəqliyyatla hərəkət edir və s.

Amma bu mövzularda yazılan yazıları 300-500 (lap olsun, 2-3 min) adam oxuyur. Bu halda hansısa problem ətrafında ictimai rəyin yaradılmasından söhbət gedə bilərmi? Gedə bilməz.

İctimai rəy odur ki, ölkə əhalinin böyük bir qismi hər yerdə, kollektivlərdə, yüksək dairələrdə, xalq arasında, müxtəlif ictimai yerlərdə söhbət bu barədə getsin və adamlar pasiv şəkildə olsa da, o problemin həllini tələb etsinlər.

Bu, olmur. Əvəzində on minlərlə oxucu növbəti müğənni xanımın şəxsi həyatı, səfeh bir sözü, bahalı avtomobili barədə yazılmış yazını oxuyur, hər yerdə əksəriyyət adı dilərdə dastan olan bu şəxsi müzakirə edir. Sanki bu, ölkə əhəmiyyətli məsələdir.

Eləcə də kriminal avtoritetlərlə bağlı xəbərlərin çox oxunması ondan xəbər verir ki, insanların bu "sektor"a da böyük marağı var.

20 il əvvəlki kimi deyil ki, gənclər çayxanalarda, auditorialarda eyzən demokratik prinsiplərin ayrıca götürülmüş bir ölkədə necə bərqərar olunması yollarından, azad seçkilərdən, müxalifətin hakimiyyətə gəlmək şanslarından, qəliz geopolitik məsələlərdən, Qarabağ münaqişəsinin tənzimlənməsindən danışıqlar, bir-birilə mübahisə etsinlər.

İndiki gənclərin əksəriyyət çayxanada oturarkən qəliz politoloji terminlərlə danışıqlar, bir-birilə kriminal aləmə xas jarqon ifadələrlə danışıqlar: "Neprav çıxarmaq", "dediyi sözü obosnovat etmək", "söhbəti xırdalamaq", "sözünə otveçat olmaq" və s.

Onların maraq dairəsi budur, hesab edirlər ki, həyat elə bundan, "yaxşı oğlan" olmaqdan, "stukaçlıq etməmək"dən, içəri düşməkdən qorxmamaqdan ibarətdir.

Burada "yasaqlanmış meyvə şirin olar" amili də var, şübhəsiz. Deyərləri aşınmış, düzəni pozulmuş anormal cəmiyyətlə kriminal aləm arasında fərq görməmək, hətta ikincini daha ədalətli yer saymaq mərezi də var.

Bu durumda qəzetlər, saytlar (tv-lər heç, haqqın yolunu tapıblar, gündə on saat manis verilişləri yayırlar), nə edə bilər? Müstəqil media qurumları onu edə bilər ki, oxucuların seve-sevə oxuduqları mövzularda yazmaz, məsələn, "Zər-dab rayonunda tikinti-quruculuq işləri genişləndirilir" tipli materailər verə bilər. Bunları isə oxuyan olmayacaq. Beləliklə, oxucu kütləsi daha da azalacaq. O zaman daha media kimin üçün və niyə fəaliyyət göstərsin?

Bəziləri deyəcək ki, belə şeylər yazacaqsa, yaxud bir çox şeylərdən yaza bilməyəcəksə, elə media olmasa, yaxşıdır.

Bu da son illər cəmiyyətdə geniş yayılmış fikirdir, amma gerçəkdən də media olmasa yaxşı olarmı? Müstəqil mediası olmayan, yalnız hakim dairələrin reklam və elanlar bülleteni rolunu oynayan mediaya malik ölkələr var, çoxmu ağı gündədirlər?

Media cəmiyyətin güzgüsüdür. Cəmiyyətin siması necədirsə, media onu göstərir. Əgər cəmiyyət güzgüyə baxmırsa, özünü orada olduğu kimi görmək istəmirsə, demək, problem təkcə mediada deyil, həm də və daha çox cəmiyyətdədir.

AŞ-ın Bakı ofisinin rəhbərindən ilginç anons-İlqar Məmmədov ayın sonunadək azad oluna bilər

Mirvari Qəhrəmanlı: "Dekabrda verilə biləcək əfvə İlqar Məmmədov azad oluna bilər"

yan bir qərar" dedikdə heç şübhəsiz ki, REAL sədrini nəzərdə tutur. Bu ayın 29-na qədər İ.Məmmədov üçün verilən vaxtı və noyabrın 24-də "Şərq Tərəfdaşlığı" proqramına üzv ölkələrin keçiriləcək 5-ci sammitini nəzərə alsaq, vicdan məhbusunun azadlığa buraxılması, eləcə də Azərbaycanla AŞ arasındakı problemlərin aradan qaldırılması real görünür. Siyasi şərhçilər də bu ay ərzində problemin həll olunacağını ehtimal edirlər.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fərəc Quliyev hesab edir ki, Azərbaycan tərəfi ilə təzyiqlik, təsir dili ilə danışmaq normal deyil: "Danışıqlar gedirsə, müəyyən razılaşmalar əldə olunacaqsa, bu başqa məsələdir. Azərbaycan hər hansı bir əməkdaşlıqdan imtina etmir. Ölkəmizin nə qədər tribunası olarsa, bir o qədər yaxşıdır. Bəzən qərəzli şəkildə ölkəmizin üzərinə gəlmək doğru deyil. Müəyyən tövsiyələr verə, xahişlər edə bilərlər. Onlar danışıqlarında redakte-

gedərsə, müəyyən güzəştlərin edilməsinin mən də tərəfdarıyam. Əgər hansısa bir problem yaranıbsa, Avropa təsisatları onu dialoqla həll edə bilərlər. Biz dialoqu tərəfdarıyıq. Bu məsələlər sonunda hər iki tərəf üçün normal nəticələrlə yekunlaşa bilər. Azərbaycan tərəfindən də barışa söykənən addımlar bu zaman atıla bilər. Amma həmin məhbus azad olunacaqsa, bu, humanizmdən irəli gələcək. Heç bir halda

Azərbaycanın Avropa Şurasından çıxarılmasının müzakirə obyektinə olacağını düşünürəm. Ölkəmiz də bunda maraqlı deyil. Beynəlxalq güclər arasında da nüfuz savaşı gedir. Azərbaycanın onlardan hansısa birinin tərəfində olması həmin gücün daha da güclənməsinə səbəb ola bilər. Avropa Şurası və digər qurumlarda qəbul edilən bəzi qərarları bütövlükdə həmin qurumların mövqeyi kimi qəbul etmək lazım deyil. Məsələn, 700 nəfərdən çox üzvü olan Avropa İttifaqı Parlamentində bir də görürsən ki, 15-20 nəfər, ən yaxşı halda 75 nəfər bir qətnamə qəbul edir. Bu qətnamənin yerdə qalan 600-dən çox insana dəxli yoxdur axı. Hesab edirəm ki, əməkdaşlığımızı dostluğa çevirmək vacib şərtlərdən biridir".

Hüquq müdafiəçisi Mirvari Qəhrəmanlı bildirdi ki, Azərbaycan çox vaxt tələbləri yerinə yetirmir: "Azərbaycan götürüldüyü öhdəliklər var ki, onları ye-

□ Cavansir ABBASLI

Xüsusi təyinatlı qatardan qaçan məhbuslarla bağlı həbs edilən Penitensiar Xidmət əməkdaşları, müğənni Fədayə Laçın və digərləri barələrində olan həbs-qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsi üçün apelyasiya şikayəti verməyiblər.

APA-nın xəbərinə görə, onlar şikayət vermək hüququndan imtina ediblər. Xatırladaq ki, oktyabrın 23-də Bakı-Astara-Bakı planlı demir yolu qarovulu ilə xüsusi təyinatlı vaqonda Bakı şəhərinə müşayiət olunan 1980-ci il təvəllüdü, əvvəllər məhkum edilmiş, hazırda Cinayət Məcəlləsinin (CM) müxtəlif maddələri ilə təqsirləndirilən Etilbar Ələkbər oğlu Məmmədov və 1989-cu il təvəllüdü, əvvəllər məhkum olunmamış, CM-in müxtəlif maddələri ilə təqsirləndirilən Əli Rasim oğlu Ağami müşayiət altından qaçıblar.

Qaçan məhbuslardan Əli Ağami bir neçə gün sonra Şir-

Fədayə Laçın apelyasiya şikayəti vermədi

van şəhərində tutulub. E. Məmmədov isə ötən gecə keçirilən əməliyyat zamanı hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları tərəfindən zərərsizləşdirilib.

Bir neçə gün əvvəl məhkumların qaçmasına yardım etməkdə təqsirləndirilən 3 nəfər saxlanılıb. Onlar Hacıyev Məhəmməd Famil oğlu, Günay Atakişiyeva və müğənni Fədayə Laçındır. Həmin şəxslər barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Bundan başqa, Penitensiar Xidmətin bir neçə əməkdaşı da həbs olunub.

“Prezident hər an əfv sərəncamı imzalaya bilər” - Əfv Komissiyasının üzvü

Əfv sərəncamının verilməsi ölkə prezidentinin səlahiyyətinə daxildir. Prezident hər zaman əfv sərəncamını imzalaya bilər. Bu barədə modern.az-a Prezident yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının üzvü Mələhət İbrahimqızı məlumat verib.

Komissiya üzvü bildirib ki, bu il prezident İlham Əliyev “Penitensiar sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi və cəmiyyətdən təcridmə ilə əlaqədar olmayan alternativ cəza və prosessual məcburiyyət tədbirlərinin tətbiqinin genişləndirilməsi barədə” sərəncamı imzalayıb.

“İmzalanan sərəncam möhtərəm prezident İlham Əliyev cənablarının humanist siyasətinin növbəti təzahürü olmaqla, həyata keçirilən sistemli və genişmiqyaslı hüquqi islahatların tərkib hissəsidir. Komissiyasının Katibliyinə davamlı olaraq müraciətlər daxil olmaqdadır. Müraciətlər məhkumlar, onların vəkilləri, ailə üzvləri tərəfindən daxil olur. Müraciətlər araşdırılır, müvafiq rəylər alınır, təhlillər aparılır. Həmçinin zərərçəkmiş şəxsin narazı olub-olmadığı araşdırılır. Bu çox vacib məsələdir. Komissiyanın üzvü olaraq mənə əfs sərəncamından bu yana 20-dən çox müraciət daxil olub. Digər üzvlərə də müraciətlər olur. Ümumilikdə müraciətlərin sayı barədə isə məlumatım yoxdur. Hesab edirəm ki, əfv sərəncamının imzalanmasını Yeni il bayramı, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və digər bayramlarla bağlamaq düzgün deyil. Prezident hər zaman əfv sərəncamını imzalaya bilər. Sərəncamının verilməsi prezidentin səlahiyyətinə daxil olduğuna görə indidən dəqiq fikir söyləmək olmaz, amma hər halda, gözləyək”.

Daha bir ali məktəb rəhbərinin başı dərddə

Azərbaycan Texniki Universitetində ciddi pozuntular aşkar edildi

Hesablama Palatası Azərbaycan Texniki Universitetində audit aparıb. “Qafqazinfo” qurumunun saytına istinadən xəbər verir ki, Azərbaycan Texniki Universitetinin tələbə qəbulu planı bakalavr təhsil pilləsi üzrə 2015/2016-cı tədris ilində 33 ixtisas üzrə 92,7%, 2016/2017-ci tədris ilində 84,3%, magistratura təhsil səviyyəsi üzrə müvafiq olaraq 47,0% və 54,0%, Universitetin gəlirləri 2015-ci ildə 100,8%, 2016-cı ildə 97,5%, 2017-ci ilin 6 ayı ərzində 54,4% yerinə yetirilib, xərclər smetası isə müvafiq olaraq 95,3%, 89,6%, 36,9% icra olunub.

2016/2017-ci tədris ilinin yay imtahan sessiyasının nəticələrinə görə bakalavriat səviyyəsi üzrə təhsil alan tələbələrin 26,7%-nin akademik borcu qalıb, 17,5%-i imtahan sessiyasını əla, çox yaxşı və yaxşı qiymətlərlə başa vura bilib. Bu göstərici magistratura təhsil səviyyəsi üzrə 9,5% və 43,1%, “SABAH” tədris qrupları üzrə 7,2% və 60,8% olub.

Audit dövrünün əvvəlinə ödənişli əsaslarla təhsil alan tələbələr üzrə təhsil haqqına görə ödənilməmiş 75,8 min manat və 13,6 min ABŞ dolları borc məbləği, audit dövrünün sonuna isə müvafiq olaraq 363,9 min manat və 36,8 min ABŞ dolları borc məbləği mühasibat uçotunda debitor borc kimi əks etdirilməyib, dövlət sifarişli ilə təhsil alan, lakin müxtəlif səbəblərdən universitetin tələbələri sırasından xaric edilmiş tələbələr üzrə təhsil haqqı dövlət büdcəsinə qaytarılmayıb.

Universitet tərəfindən bəzi hallarda Nazirlər Kabinetinin 23 aprel 2010-cu il tarixli 75 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş “Ali təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramı”nın tələblərinə əməl olunmayaraq elmi dərəcəsi olmayan müəllim və assistentlərə mühazirə saatları verilib, şöbə və kafedralarda normaldan artıq laborant ştatları saxlanılıb.

“Valideynini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial-müdafiəsi haqqında” Qanunun tələblərinə əməl edilməyərək, bu kateqoriyadan olan və akademik borcu olan, həmçinin Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 5 fevral tarixli 38 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələrinə və şagirdlərinə təqaüdlərin təyin olunması və ödənilməsi Qaydası”nın tələblərinə əməl edilməyərək Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olmayan tələbələrə təqaüd ödənilib.

AFFA

-nın İcraiyyə Komitəsinin bu gün keçiriləcək iclasında müzakirə ediləcək məsələlər dəqiqləşib.

Qol.az-ın xəbərinə görə, bu haqda qurumun rəsmi saytında açıqlama verilib.

Qeyd edilib ki, noyabrın 3-də Bakı Olimpiya Stadionunda keçiriləcək iclasda Azərbaycan milli komandasının baş məşqçisi vəzifəsinə namizədlərin müzakirəsi olacaq. Bundan başqa, “Avro-2020”nin final mərhələsinə vəsiqə uğrunda komandaların keçməli olduğu yol barədə prezentasiya təqdim ediləcək.

Saat 9.30-da başlanacaq iclas başa çatdıqdan sonra mətbuat nümayəndələri üçün brifinq keçiriləcək.

Qeyd edək ki, bugünkü iclasda “Qarabağ”ın çalışdırıcısı Qurban Qurbanovun millinin baş məşqçisi təyin ediləcəyi barədə xəbərlər yayılıb. Amma bu xəbərlərlə əlaqədar rəsmi açıqlama verilməyib. “İlin sonuna qədər Azərbaycan millisinə yeni baş məşqçi təyin olunacaq”. Bunu AFFA-nın baş katibi Elxan Məmmədov deyib. Onun sözlərinə görə, gələn ilin fevral-mart aylarında millinin təlim-məşq toplanışı nəzərdə tutulub: “Buna görə də ilin sonuna qədər bu məsələ həllini tapmalıdır”.

E.Məmmədov millinin baş məşqçisinin yerli və ya əcnəbi mütəxəssis olacağı ilə bağlı deyib: “Bu məsələ İcraiyyə Komitəsində müzakirə edildikdən sonra katiblik fəaliyyəyə başlayacaq”.

Deputat Aqil Abbas yeniçağ.az saytına açıqlamasında Q.Qurbanovun namizədliyi ilə bağlı bunları deyib: “Qurban ağıllı oğlandı, milliyə gəlməz. Nəyə lazımdır ki, yığmaya baş məşqçi gəlsin? “Qarabağ”ı gətirib bu cür səviyyəyə çatdırıb. Avropada doludu avaralar, gətirib birini milliyə baş məşqçi təyin edəcəklər də. Qurban Qurbanov razılıq versə belə, milli ilə yanaşı, “Qarabağ”a da rəhbərlik etməlidir. Lobanovski vaxtı Kiyev “Dinamo”sunun da baş məşqçisi idi, SSRİ-nin də. Ya ikisini də birlikdə yönəltməlidir, ya da gəlməz. Qurban milliyə gəlsə, “Qarabağ” məhv olacaq. Bunu sizə səmimi qəlbədən deyirəm”.

Qurban Qurbanovun milliyə baş məşqçi gətirilməsinin əleyhinə olanlardan biri

də “Yeni Müsavat”ın redaktoru Nazim Sabiroğludur. O, bu barədə mövqeyini bir neçə gün əvvəl belə açıqlayıb: “Bu, ən pis variantdır. Qurban Qurbanov və “Qarabağ” klubu-

maksimum 3 və ya 4-cü yərə iddia etməyə çatır ki, onu Prosineçki də işinə azca məsuliyyətlə yanaşsa, əldə edə bilərdi. Buna görə Qurbanı yerindən tərpətməyə

Azərbaycan futbolu üçün önəmlidir. Eyni vaxtda iki yerdə işləsə, təbii ki, çətinliklər yarana bilər. Başqa yerli məşqçiyə də müraciət etmək olar. Məsələn, Şahin Diniyev

Qurban Qurbanov üçün çətin gün

Bu gün Azərbaycan milli komandasının baş məşqçisi vəzifəsinə namizədlərin müzakirəsi olacaq; **Aqil Abbas:** “Qurban milliyə gəlsə, “Qarabağ” məhv olacaq”

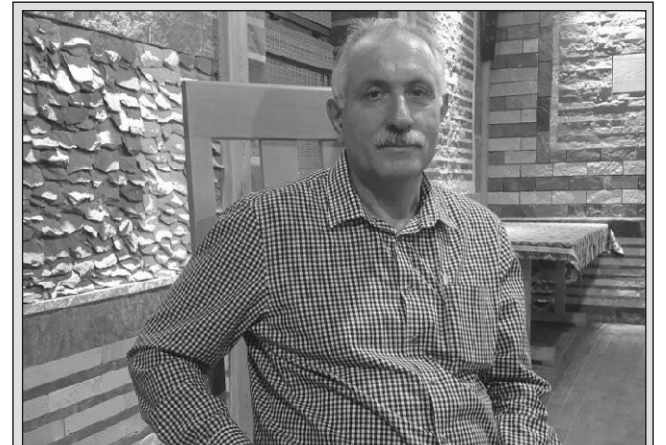
də bu gün millimizi çalışdırır bilər. Onun kifayət qədər təcrübəsi var”.

“Kəpəz”in baş məşqçisi olan Şahin Diniyev isə dsport.az-a açıqlamasında “Qurbanov millidə özü üçün inkişaf yeri görürsə, gedə bilər” deyib: “Milli klub deyil. FİFA-nın qanunlarına əsasən yoldaşlıq oyunlarından 48 saat qabaq, rəsmi oyunlardan qabaq isə 72 saat məşqə verilən vaxtdı. Məhz bu məşqdə məşqçi komandanı oyuna hazırlayır. Hər bir məşqçi maksimumu istəyir. Burada nə sizin, nə mənim yox, baş məşqçinin fikirləri vacibdir. Yeni baş məşqçi özünü burada görürmü? Hazırda Azərbaycan millisinə bir nömrəli namizəd Qurban Qurbanovdu. O, buna layiqdi. Bu, danılmaz faktır”. O, özünü milli komandanın rəhbərliyində görmədiyini deyib.

□ ORXAN

gerek yoxdur”-deyə, o bildirib.

“Neftçi”nin sabiq baş məşqçisi Arif Əsədov: “Bu gün millinin baş məşqçisi vəzifəsinə ən real namizəd Qurban Qurbanovdur. Ancaq onun “Qarabağ”dakı işi də

Mehman Əliyevə qarşı cinayət işinə xitam verildi

“Turan” informasiya agentliyinə və agentliyin direktoru Mehman Əliyevə qarşı cinayət işinə xitam verilib. Bu barədə virtualaz.org-a vəkil Fuad Ağayev bildirib.

Onun sözlərinə görə, qərar istintaq orqanı tərəfindən verilib.

Agentliyin internet sahifəsində də bu barədə məlumat yerləşdirilib. Məlumatda deyilir ki, cinayət işinə xitam verilməsi ilə bağlı Baş Prokurorluqdan Mehman Əliyevə rəsmi məktub təqdim olunub.

"Qoca" 350 kilometr yolu necə qət edib?

O ktyabrın 23-də Astaradan Bakıya gələn qatardan qaçmış kriminal avtoritet, "Qoca" ləqəbi ilə tanınan Etibar Məmmədov noyabrın 2-nə keçən gecə xüsusi əməliyyat nəticəsində öldürülüb. Güzəldə keçirilən əməliyyatda "Qoca" ilə bərabər onu Hacıqabulda evindən gizlətməmiş İlqar Əzimov da zərərsizləşdirilib. Rəsmi məlumatda onların xəstəxanaya aparılarkən yolda öldükləri bildirilir.

Hadisə zamanı daha iki nəfər xəsarət alıb. Yaralılar 1 sayılı Klinik Tibbi Mərkəzə yerləşdirilib. Xəsarət alanlardan biri 1988-ci il təvəllüdü Anar Əsgərovdur. Digər yaralı isə 1993-cü il təvəllüdü Şahmar Bəyəlizadədir. Ş. Bəyəlizadənin yük avtomobili sürücüsünün köməkçisi olduğu bildirilir.

Əməliyyat zamanı Anar Əsgərov sol qolun bazu nahiyəsindən güllə yarası alıb və qolu sinib. Yaralılar 1 sayılı Klinik Tibbi Mərkəzə gətirilib. Şahmar Bəyəlizadənin yarası ağır olmadığından hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verilib. Əməliyyat olunan Anar Əsgərov isə xüsusi nəzarət altında saxlanılır ki, onun Ədliyyə Nazirliyinin dustaqlar üçün nəzərdə tutulmuş müəssisələrdən birinə köçürülməyi gözlənilir.

Poyluda izini itirən məhbus meşədən necə çıxıb?

"Qoca" xüsusi əməliyyat nəticəsində Bakı yaxınlığında öldürülsə də, onunla bağlı bəzi suallar qalmaqdadır. Məlumdur ki, "Qoca" qatardan qaçdıqdan sonra Ağstafaya gedib. O, Ağstafa ərazisindən keçərək qeyri-qanuni yolla Gürcüstana qaçmaq istəyib. Bu məqsədlə "Qoca" Ağstafa rayonunun Poylu qəsəbəsinə gəlib.

Gecə saatlarında Qəsəbədə Kür çayının üzərində yerləşən körpüdə keçən zaman polis əməkdaşları onun gizləndiyi maşını saxlayıb. Həbs edilən taks sürücüsü Məhəmməd Hacıyev deyib ki, "Qoca" bir neçə istiqamətdə Azərbaycan sərhədindən keçməyə cəhd edib.

Onun sözlərinə görə, məhbus polis postuna çatanda avtomobilin baqajında gizlənilib: "Sonuncu dəfə Gürcüstana keçmək

Həbsdən qaçan avtoritetin sirr kimi ölümü: sensasion iddialar

Sərhəddən keçə bilməyən Etibar Məmmədov nədənsə, Hacıqabuldan başqa istiqamətə deyil, daha riskli olan Bakı ətrafına qayıtmaq istəyirmiş; qaçmış məhkumun özünü vurduğu versiyası da var; onun cəsədinin yalnız bir neçə gündən sonra ailəsinə təhvil verilməyi deyilir...

istəyəndə bizi saxladılar. Bu vaxt o, baqajdan düşərək qaçdı".

Bildirilib ki, "Qoca" maşından düşərək meşəlik əraziyə qaraçaraq izini itirib. Sərhədi keçə bilməyən kriminal avtoritetin bundan sonra başına nə gəldiyi bilinmir, amma onun hansı yollarla meşədən çıxıb və paytaxt istiqamətinə necə (və niyə sualına sonra qayıdacaq) qayıtdığı da sual doğurur.

Ya qatar, ya avtomobil yolu...

Ağstafadan Bakı şəhərinə olan məsafə 450 km-dir. Ağstafadan son gizləndiyi Hacıqabula gəlmək üçün isə iki yol var: dəmiryolu, avtomobil yolu. Bir ehtimala görə, onu Ağstafadan Hacıqabula məhz sözügedən yük maşınında gətiriblər. Hacıqabuladək olan təxminən 350 km yolu necə gəlməsi və postları necə keçməsi

hüquq-mühafizə orqanlarının işidir. Mümkündür ki, "Qoca" qatarla da gəlsin, çünki ora gizlənmək üçün (elə qaçmaq üçün də) əlverişlidir.

Amma rəsmi məlumatda deyilir ki, əməliyyatda öldürülən İlqar Əzimov "Qoca"nı Hacıqabulda evində gizlədibmiş. "Qoca"nın evdə neçə gün və ya neçə saat gizlənməsi barədə rəsmi məlumat yoxdur. Rəsmi məlu-

matda bildirilir ki, onun Hacıqabul rayonunda tanışları İlqar Əzimov və məxsus evdə gizlənməsi barədə əməliyyat məlumatı olub. Amma o sual da açıq qalır ki, əməliyyat niyə onların olduğu evdə yox, Bakı yaxınlığında gerçəkləşib. Rəsmi məlumatdan sitat: "Etibar Məmmədov və İlqar Əzimovun noyabr ayının 1-i saat 23 radələrində sonuncuya məxsus avtomobilə paytaxt sakinləri Anar Əsgərov və Şahmar Bəyəlizadə ilə birlikdə Bakı-Ələt yolunda hərəkətdə olmaları müəyyən edilib və onların saxlanması üçün xüsusi əməliyyat keçirilib. Lakin xidməti vəzifələrini yerinə yetirən polis əməkdaşlarının nəqliyyat vasitəsini polis postunda saxlamaq barədə qanuni tələbinə tabe olmayan adları çəkən şəxslər avtomobil onları üzərinə sürmüş və odlu silahdan atəş açmaqla həmin ərazidən uzaqlaşmağa cəhd göstərilib. Əməliyyat qrupu tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada xidməti silah tətbiq edilməklə görülmüş cavab tədbirləri ilə Etibar Məmmədov və İlqar Əzimov yaralanmış və onlar tibbi yardım göstərilməsi üçün müalicə müəssisəsinə aparılarkən yolda ölüb-

ya kiminsə yarımçıq qalmış haqq-hesab çəkməyə də gələ bilərdi. Daha bir iddiası budur ki, "Qoca" sağ ələ keçməmək üçün özünü vurub. Rəsmi məlumatda bildirilir ki, avtomobilə baxış zamanı iki ədəd "Makarov" markalı tapança, xeyli sayda patron və giliz, bir ədəd əl qumbarası, bir ədəd bıçaq, uzun müddət çöl şəraitində yaşamaq üçün zəruri olan konservləşdirilmiş ərzaq məhsulları, tibbi preparatlar, ləvazimatlar, geyim əşyaları və s. aşkar edilib götürülüb.

"Maloletkadan" "Qoca" ya çevrilən ömür...

Kriminal aləmdə "Qoca", "Etibar Hacıqabullu", "Brodyaqqa Etibar" ayamaları ilə məşhurlaşmış 37 yaşlı E. Məmmədov uşaq yaşlarında cinayət törətdiyi üçün həbsdə düşüb.

Yetkinlik yaşına çatmamışların cəza çəkdiyi müəssisədə E. Məmmədov "maloletka"da qaldığı dövrdə həbsxana nəzarətçisini qətlə yetirib. Yaşı az olduğu üçün bu cinayətə görə 10 il azadlıqdan məhrum edilib.

"Etibar Hacıqabullu" azadlığa çıxdıqdan sonra Bakıda və Azərbaycanın başqa bölgələrində kriminal "razborkalar" a qoşulub. Dəfələrlə xırda cinayətlərə görə saxlanılıb, lakin bir müddət sonra azadlığa çıxıb. "Qoca"nın bir neçə gün əvvəl həbsdən azad edilmiş "Lotu Quli" kimi tanınan "qanuni oğru" Nadir Səlifova yaxın olduğu deyilirdi.

O, 2015-ci ilin noyabrında Şirvan şəhərində 2 nəfərin xuliqanlıq zəminində qətlə yetirilməsi cinayətindən sonra həbs edilib. Belə ki, Şirvan şəhərində kriminal "razborka" zamanı Elvin Nəciyev və Zaur Sarbalayevin qətlə yetirilmələri ilə əlaqədar tutulan 5 nəfər arasında olub. Qətlə yetirilən Elvin Nəciyev isə kriminal aləmdə "Krtıy Elvin" adı ilə tanınıb. Hazırda bu işin istintaqı Lənkəran Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə aparılır və prokuror Etibar Məmmədovun 19 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini tələb edib.

E. Məmmədovla birgə qaçan Əli Ağamiyə qarşı isə istintaq orqanı tərəfindən yeni ittiham irəli sürülüb. Ona qarşı daha bir məddə üzrə Cinayət Məcəlləsinin 312 (rüşvət vermə) maddəsi ilə cinayət işi açılıb. "Qoca" ilə bağlı isə cinayət işinə xitam verilməkdir. Onun cəsədinin yalnız bir neçə gündən sonra ailəsinə təhvil verilməyi də gələn xəbərlər sırasındadır.

□ "YM"

Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə Müdafiə Nazirliyi Hərbi Dəniz Qüvvələrinin sabiq komandanı, vitse-admiral Şahin Sultanov və digərlərinin şikayəti və prokurorun protesti əsasında məhkəmə iclası olub.

Hakim Elşad Şamayevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Şahin Sultanov çıxış edib. O, hökümün qanunsuzluqla yazıldığını deyib: "Mən peşəkar hərbiçiyəm. 40 il qüsursuz xidmət etmişəm. Vəzifəyə təyin edildə kommunikasiya, rabitə yarasız vəziyyətdə idi. Təmir işlərinə başladım və qısa müddətdə yenidənqurma işləri gördüm. Müdafiə Nazirliyi tərəfindən 86 gəminin təmirinə ildə 50 min manat ayrılırdı. O da köçürülmə yolu ilə. Faizləri çıxılırdı, bəzi məsələlər xaricdən gələn yardım hesabına həll edilirdi. Gəmilərin təmir-bərpa işləri Müdafiə Nazirliyinin Gəmi-Bərpa Zavodu tərəfindən həyata keçirilirdi. Gəmilərin illik təmir planı Müdafiə Nazirliyi və Müdafiə Sənayesi Nazirliyi tərəfindən hazırlanırdı. Lakin təmirə Müdafiə Nazirliyi tə-

Vitse-admiraldan hərbi prokurorun müaviniyə rüşvət ittihamı

Sabiq komandan Rasim Kazimovun ona "5 milyon verməlisən" dediyini açıqladı

rəfindən pul ayrılırdı. Biz də təmiri məcbur olub, başqa yollarla həyata keçirirdik. Yalnız fəhlələrə pul ayrılırdı. O da 3-4 ay gecikmə ilə".

Şahin Sultanov bildirib ki, hansısa anbarda, kimsə nəse edibse, onu ora qatmaq şərfətsiz ittihamdır: "Sürət Hüseynovun qaldırdığı qiyamın yatırılmasında iştirak etmişəm. Prezident tərəfindən bir sıra adlar, hərbi rütbələr, medallarla təltif olunmuşam. Demək olar ki, hər il medal, orden almışam".

Ş. Sultanov bildirib ki, barəsində əmr çıxan günün səhəri Hərbi Prokurorluqdan HDQ-yə yoxlama gəlib: "Yoxlamaya da hərbi prokurorun müavini Rasim Kazimov rəhbərlik edirdi. O, mə-

nə "5 milyon verməlisən", - dedi. O qədər pulumun olmadığını bildirdim. Camaatdan yığmamı istədi. Sonra da 5 milyondan 2 milyon yanma düşdü. Heç nə verən deyiləm dedim".

Ş. Sultanov deyib ki, vəzifədən kənarlaşdırıldıqdan sonra heç bir gəmi alınmayıb. Əksinə, bir neçəsi metallom kimi doğranıb: "Heç bir iş görməyib. Layihələr dayandırılıb. Hərbi Prokurorluğun yoxlaması da tam qanunsuz keçirilib. Cinayət işini Rasim Kazimov başladıb. Guya 5 milyonluq əmlak yoxdur. İş aparın müstəntiq Vüqar Məmmədli özü dələduzluğa görə məsuliyyətə cəlb olunub. Ona yeddi il şərti cəza verilib. İstintaq idarəsinin reisi Mehdi Hüseynzadə

ona nə deyirdi, onu da edirdi. Mənimlə birlikdə ittiham olunan Kazim Əsgərovdan 20 min pul almışdı ki, onu azadlığa buraxacaq. Buna görə onu həbs etdilər. Mənə qarşı ifadə verməyənləri də həbs etdilər. Qalanlarını azadlığa buraxdılar. Hərbi Məhkəmə Hərbi Prokurorluğun sifarişini yerinə yetirdi".

Müsavirdən sonra qərar elan edilib. Qərara görə, şikayət və prokurorun protesti təmin edilməyib. Hökm qüvvəsində qalıb. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə Şahin Sultanov 8 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Onun cəzası 3 il sınaq müddəti olmaqla, şərti hesab olunub.

□ E. HÜSEYNOV

Rusiyada 17 oktyabr inqilabının yüz illiyində inqilabın lideri Vladimir İliç Leninin indiyədək Moskvada mavzoleydə saxlanılan meyitinin dəfn olunması məsələsi bir daha aktuallaşıb. Günlərdir Rusiya cəmiyyətində bu məsələ müzakirə edilir. Hətta iş o yerə çatıb ki, Kreml Leninin nəşinin dəfni ilə bağlı referendum keçirə bilər.

Bu barədə yerli mətbuata müsahibə verən Rusiya Federasiyası Federal Məclisinin Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko məlumat verib.

“Düşünürəm ki, belə məsələlərdə hər şeyi sındırmaq dağıtmaq olmaz. Əminəm ki, nə vaxtsa bu məsələ də həllini tapacaq, cəmiyyət konsensusa gələcək. Lakin bu, indinin və sabahın işi deyil” - deyir, o bildirib.

Leninin meyitinin dəfni ətrafında gedən bu müzakirələr Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Ankaranın Əsri məzaristanlığında uyuyan Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin nəşinin ölkəmizə gətirilməsi məsələsinə bir daha aktuallaşdırıb. Bildiyimiz kimi, 2018-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının yüz ili tamam olur. Prezident İlham Əliyevin AXC-nin yüz illiyinin dövlət səviyyəsində qeyd olunması ilə bağlı sərəncamı var. Bundan çıxış edərək, cümhuriyyətimizin banisinin nəşinin banisi olduğu dövlətin ildönümündə ölkəyə gətirilməsinin vacibliyindən söz açılır.

Rəsulzadə Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, tarixçi alim Nəsiman Yaqublu indiyə qədər bu məsələnin bir neçə dəfə gündəmə gəldiyini və cəmiyyətin marağını cəlb etdiyini bildirdi: “Biz özümüz neçə dəfə Rəsulzadənin məzarının ölkəyə gətirilməsi ilə bağlı məsələ qaldırışıq. Bilirsiniz, bu məsələ bir qədər çətinidir. Bu məzarın ölkəyə gətirilməsi üçün ilk növbədə, onun hüququ əsasla-

Leninin dəfni və Rəsulzadənin nəşi...

Nəsiman Yaqublu: “Onun nəşi mütləq gətirilməlidir, amma...”

ri təmin olunmalıdır. Birdən-birə məzar gətirib, burada hansısa bir yerdə dəfn etmək qeyri-mümkündür. Harada dəfn olunması, onun statusu müəyyən edilməlidir. Bu adi bir mə-

zar deyil, dövlətin qurucusunun məzarıdır. Onun hansı formada olacağı da bilinməlidir. Məsələn, Atatürkün mavzoleyi forməsindəmi, yoxsa adi bir qəbirlərdən birini olacağı? Gö-

rürsünüz, nə qədər suallar ortaya çıxır. Bu məsələlər həll olunmadan onun məzarının Azərbaycana gətirilməsi çətinidir. Şəxsən o fikirdəyəm ki, məzar mütləq gətirilməlidir, amma gətirilməmişdən öncə onun hüququ statusu aydınlaşmalıdır. Ayrı-ayrı ölkələrdə öz xalqının azadlığı uğrunda mübarizə aparmış şəxsiyyətlərin məzarları öz ölkələrinə gətirilib. Gürcüstan və Ukraynanı burada nümunə çəke bilərik. Bizdə isə Cümhuriyyəti quranların heç birinin məzarı ölkədə deyil. Əlimərdan bəy Topçubaşov Fransada, Rəsulzadə Türkiyədə, Fətəli xan Xoyski, Həsən bəy Ağayev Gürcüstanda dəfn ediliblər. Təəssüflər olsun ki, Azərbaycanda cümhuriyyəti quranların məzarları yoxdur. Biz bu haqda ciddi düşünməliyik. Cümhuriyyətin yüz illiyində biz

hara gedib əkil qoyacağıq? Məni bu maraqlandırır. Bu sahədə dövlət səviyyəsində müəyyən işlər görülməlidir. Bura tədqiqatçılar cəlb olunmalıdır, həmçinin həmin insanların varisləri, yaxınları. Hər halda, onların da hüquqları çatır ki, bu məsələyə müdaxilə etsinlər. Düşünməliyik ki, Cümhuriyyətin yüz illiyinə bu dövlətin qurucularının məzarlarının xaricdə olduğu vəziyyətdə gedirik. Bu problemi həll etmək çox vacibdir”.

N.Yaqublu nəşin gətirilməsi üçün zamanın qısa olduğunu da söylədi: “Bu məsələdə zaman o qədər də uzun deyil. Zaman çox qısa. Amma həll ediləsi zaman var. Ümumiyyətlə, Cümhuriyyətin yüz illiyinə

sulzadənin qəbrinin üstünü təmin ediblər. Son dəfə o məzarı çox gözəl şəkildə hazırlayıblar. Bu işdə Azərbaycan Kültür Dərnəyi böyük zəhmət çəkib. Orada Cəmil Ünalın, Türkiyə Andları Dərnəyinin də xidmətləri var. O məzarı göz bəbəyi kimi qoruyurlar. Əvvəllər sovet dövründə bu müstəvidə tam başqa məsələlər gündəmdə idi. Rəsulzadənin adını belə çəkmək olurdu. Amma indi müstəqil Azərbaycanda onun nəşinin gətirilməsi müzakirə edilir. Rəsulzadə ömrü boyu müstəqil Azərbaycan uğrunda mübarizə aparıb. Bu gün situasiya dəyişib, biz buna uyğun addımlar atmalıyıq. Mən şəxsən bununla bağlı dəfələrlə

müraciətlər etmişəm. Amma heç bir cavab almamışam. Olsun ki, bir daha müraciət edə-cəyəm. Burada tək söhbət Rəsulzadənin məzarından gətməyəcək, Cümhuriyyəti quran digər şəxslərlə bağlı da müraciətlərim olacaq. Ölkə başçısı cənab İlham Əliyevin Cümhuriyyətin yüz illiyi ilə bağlı sərəncamından sonra ona rəsmi şəkildə müraciət etmişəm. Həmin müraciət sizin mətbuat orqanı və digər yerlərdə çap olunub. Həmin müraciətdə bu məzar məsələsinə də qoymuşam. Hələ ki müraciətimə bir cavab yoxdur. Necə bir cavabın olacağını deyir bilmərəm. Məndə olan məlumata görə, məktub Prezident Aparatına çatdırılıb. Çünki mənə cavab gəlib ki, məktub çatdı, göndərilib. Rəsmi cavabı gözləyirəm”.

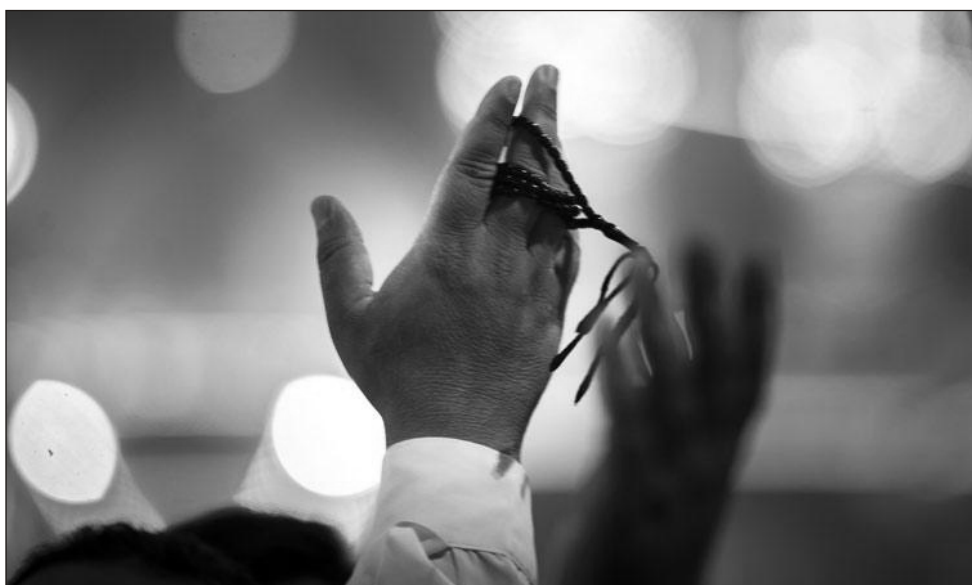
□ **Cavansir ABBASLI**

Bu nə eşqdır, İlahi!

Ərbəin səfərinə gedən yoldaşların yazdığı oxuyur, çəkdiyinə baxıb heyrətə düşürəm. Bu nə eşqdır, İlahi, kobud, təkəbbürlü ərəbi ipək kimi yumşaldıb, tanımadığı əcəm yolçularına xidmətçi edib.

Hər il milyonlarla insan Ərbəin günlərində Nəcəfdən Kərbəlaya piyada səfər edir. Ötən il Kərbəla şəhər bələdiyyəsi şəhər girişindəki kameralar vasitəsilə yalnız Ərbəin günü şəhərə 13 milyondan bir qədər çox insanın daxil olduğunu açıqlamışdı. Böyük rəqəmdir, dünyada analoqu olmayıb.

Bilənlər bilir, Aşuradan az sonra bir qism İraq əhalisi çox pərt və peşman oldular. Başlarına torpaq tökdülər (ərəb leksikonunda ölüm diləmək kimi mənə verir, indi də ərəb ölkələri və İranda məhərrəmlikdə üzrlərinə palçıq vuranlar var) Kərbəlaya axışib başlarına, gözələrinə döydülər. Sonra əli silah tutan üsyan qaldırdı. “Təvvabinlər”, yeni tövbə edənlər hərəkatı baş verdi. Çox pərt idilər, qürurlarına

toxunmuşdu. Həm Həzrət Zeynəbin (ə) o sitəmləri, həm də dəvət etdikləri Peyğəmbər övladına sahib çıxma bilməmələri, çıxmamaları... Cahiliyyə dövründə ərəb üçün qonaq müqəddəs idi. Hətta bir gün ərəb onun çadırına qonan çəyirtkələri tutub yemək istəyən adamlara

hücum edib ki, bu çəyirtkələr mənə qonağımdır, amandadırlar, onlara dəyə bilməzsiniz. İndi belə bir adət olan ərəblər Peyğəmbərin (s) nəvəsi, Həzrət Əlinin (ə) oğlunu dəvət edib sonra yalnız qoymuşdular, peşman idilər... Amma gec idi.

Bir ənənə var, Nəcəfdən

Kərbəlaya qədər olan məsafəni Ərbəinə az qalmış yola çıxar, piyada gedərək Ərbəin günü Kərbəlaya çatırlar. Bəlkə də o zaman İmam Hüseyinin (ə) oğlu və ailə üzvlərinin bu yolu piyada aparılmasını simvolizə edir. İndi də bu yolu hər il insanlar gedir. Artıq İraqda diktatura yoxdur,

sərhədlər açıqdır, insanlar dəstə-dəstə bu yolu gedirlər, hətta İrandan gələn bəzi zəvvarlar sərhəddən Kərbəlaya qədər piyada gedirlər. Bu bir növ nəzirdir, özünü fəda etməkdir.

Yol boyu ərəblər çadır qurur, samovar asır, süfrə düzəldir, kimin nəyə gücü çatır bu yolu piyada gedən zəvvarlara xidmət edir. Hətta yorulan zəvvarın ayağını masaj edən, ayaqqabısını təmizləyənlər də var. Hər kəs qapısını açır, zəvvarları evinə dəvət edir. Ayrı vaxt, səni bəlkə də qapısına buraxmayacaq olan ərəb “İmam Hüseyin (ə) qonağıdır”, deyib yolda gedənlərə xidmət edir. Şahidlər deyir ki, yeni toyu olmuş ailələr işlətmədikləri mebellərini belə tanımadığı Hüseyin (ə) yolçularına təqdim edir, onları evində saxlayır.

İraq ərəbləri travmalı xalqdır. İllərlə davam edən müharibələr, diktatura, total qorxu, şiddət bu xalqın xarakterini hopub. Bunun üstünə bir də İraqlıların davakar xarakterini gələndə çox sərt mənərə alınır. Bunu İraqa ən azı bir dəfə səfər edən bilir. Amma ilin 11 ay 20 günü ilə müqayisədə 10 gün, Ərbəin öncəsi ərəblər arasında çox kəskin fərq olur. Bunu ancaq yaşayanlar, görənlər bilir.

Bəlkə də İraq xalqı 14 əsr əvvəl etmədiyinin, edə bilmədiyinin peşmanlığının yükünü təmizləmək istəyir. Həzrət Hüseyin (ə) ziyarətə gedənlər Onun qonağıdır, Onun qonağına hörmət etmək isə bizə borcdur düşüncəsi bir xalqın geninə hopub. Bu qeyd etdiklərim yalnız şiələr üçün deyil, Ərbəin yollarında sünni, xristian və başqa inanclardan insanlar da var. Bu, eşq, ehtiram, sevgi yolçuluğudur. Yolunuz mübarək!

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU**

Oktabrın 31-i axşam saatlarında Nyu-Yorkda baş verən dəhşətli terror hadisəsinin özbək əsilli Seyfullah Saipov tərəfindən törədilməsi bir sıra məsələləri yenidən aktual edib. Belə ki, təkcə bu il baş verən Türkiyədəki "Reina" və Rusiyadakı Sankt-Peterburq faciələri də məhz özbək əsilli terrorçular tərəfindən həyata keçirilib.

Bu da bütün ölkələrə ərazilərində yaşayan özbəkləri nəzərdə saxlamaları, onların saylarını dəqiqləşdirmələri, yaxud ərazilərindən çıxarmaları kimi məsələlərin müzakirəsinə səbəb olub. Azərbaycanda, bildiyimiz kimi, az sayda olsa da, özbəklər yaşayır, müxtəlif sahələrdə çalışırlar. Təhlükəsizlik ekspertləri belə şəxslərə nəzarətin gücləndirilməsinin vacibliyindən söz açsalar da, hüquqları onların ölkədən çıxarılmasının qanunsuz olduğunu bildirirlər. Müxtəlif yollarla Orta Asiya kökənli bəzi şəxslərin indiyə qədər deportasiya olunduqları da istisna edilmir.

Sabiq milli təhlükəsizlik nazirinin müavini, Azad Demokratlar Partiyasının sədri Sülhəddin Əkbər hesab edir ki, ilk növbədə Azərbaycan vətəndaşlarına diqqət ayrılmalıdır: "Nəzərə almaq lazımdır ki, əgər siz İŞİD istiqamətindən bir təkfirçi haqqında düşünürsünüz, birinci Azərbaycan vətəndaşlarına diqqət etmək lazımdır, hansılar ki, Əfqanıstanda, İraqda,

Suriyada olublar, "Əl-Qaidə", İŞİD, "Cəbhə ən Nüsrə" və bu kimi təşkilatlarla bu və ya başqa formada əlaqələri var, ya orada təlim keçiblər, ya da onların tərkibində döyüşüblər. Onlardan Azərbaycana dönmələri də, dönməyənləri də var, qonşu ölkələrdə olanlar da var. Bir sözlə, beynəlxalq terror təşkilatları ilə əlaqələri olan Azərbaycan vətəndaşlarına diqqət etmək lazımdır. İkincisi, İŞİD və digər terror təşkilatlarının sıralarında döyüşən MBD ölkələrindən olanlara diqqət ayırmaq lazımdır, o cümlədən, Orta Asiya kökənli onlanlara da. Burada Gürcüstandan, Şimali Qafqazdan, Dağıstandan olanları da unutmayın. Nəzərə almaq lazımdır ki, beynəlxalq terror təşkilatlarının sıralarına qoşulanlar nə MDB üzvü olan ölkələrin vətəndaşı ola bilər, nə də müsəlman ölkələrinin, hər hansı bir Avropa ölkəsinin vətəndaşı ola bilər. Bu baxımdan bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlığa, kəşfiyyat informasiya mübadiləsinə böyük ehtiyac var. Azərbaycan xüsusi xidmət orqanlarının, o

Azərbaycandakı özbəklər bizə

təhlükədir-mi-sabiq MTN-çi danışır

Sülhəddin Əkbər: "Terrorçu ilə deyil, terrorizmlə mübarizə aparmaq lazımdır"

cümlədən, Antiterror Mərkəzinin də bu sahədə beynəlxalq əməkdaşlığı var. Yəqin ki, onlar informasiya mübadiləsi aparır-

lar, xüsusilə MDB ölkələri ilə başda Rusiya olmaqla".

Təhlükəsizlik eksperti özbək əsilli şəxslərin yaşadığı ölkələrdən çıxarıla biləcəkləri barədə deyilənlərə də münasibət bildirdi: "Hər şey qanun çərçivəsində olmalıdır. Bəzən terror hadisələrinin təcrübəsi göstərir ki, heç zaman heç bir cinayət əməlinə qarışmamış şəxslər də terror facisi törədirlər. Heç bir şübhə çəkməmək üçün bu gün nə İraqda, nə Əfqanıstanda, nə də Suriyada olmayan bir vətəndaş da bunu edə bilər. Bilirsiniz ki, indi sosial şəbəkələrdən geniş istifadə olunur, sosial şəbəkələr vasi-

təsilə dini ideoloji təbliğat-təşviqat işləri aparılır. Terror hadisələrini necə törətməklə bağlı təlimatlar verilir. Əl altında olan materiallardan necə partlayıcı maddələr, bombalar düzəltmək lazımdır, yaxud adi vasitələrdən necə silah kimi istifadə etmək olar kimi təlimatlar verilir. Onların təsiri altına düşən ağla gəlməyən bir şəxs, lap sizin qonşuluğunuzda olan şəxs də bunu edə bilər. Mən daim sizin həmkarlarınıza da deyirəm ki, terrorçu ilə deyil, terrorizmlə mübarizə aparmaq lazımdır. Başlıca tezis bu olmalıdır. Digər tərəfdən, milli proqram olmalıdır, dövlətin bu milli

proqramda həm ölkə daxilində terrorizmlə mübarizə proqramı olmalıdır. Bu da bütün sahələri əhatə etməlidir, siyasi, diplomatik sahələrdən tutmuş sosial-iqtisadi, dini sahəyə, kəşfiyyat xidmətinə, informasiyaya qədər. Eyni zamanda beynəlxalq əməkdaşlıq, kəşfiyyat - informasiya mübadiləsi çox vacibdir. Azərbaycan beynəlxalq terrorizmlə mübarizədə aktiv iştirak etməlidir. Çünki aktiv iştirak etməsə, beynəlxalq kəşfiyyat - informasiya mübadiləsindən kənar qalacaq, yaxud ona verilən informasiyalar məhdud olacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Səudiyyə Ərəbistanı radikal vəhhabizmədən qurtulmaq istəyir

Vəliəhdin islahatları bölgəyə nə vəd edir?

Səudiyyə Ərəbistanı islahatlara start verib. Prosesin başında isə krallığın 31 yaşlı şahzadəsi Məhəmməd ibn Salman dayanır. Hazırkı kralın oğlu, vəliəhd, eləcə də müdafiə naziri və islahatlar komissiyasının sədri şahzadə Məhəmməd Səudiyyə Krallığının imicini dəyişməyə çalışır.

Ötən ay şahzadə bəyan etdi ki, ölkə "mötədil İslam"a keçir. Britaniyanın "The Guardian" qəzetinə verdiyi müsahibəsində vəliəhd Məhəmməd deyib ki, İrandakı İslam inqilabına reaksiya olaraq Ərəbistanda sərt doktrinalar ölkənin keçmiş liderlərini çarəsiz vəziyyətə salıb. Şahzadə Məhəmməd deyib ki, Ərəbistan vaxtilə olduğu kimi mülayim, bütün dünyaya və dinlərə açıq olan İslama qayıdır".

Şahzadə Məhəmməd bildirib ki, radikal zehniyyəti çox tez bir zamanda məhv etməyə çalışacaq. BBC yazır ki, şahzadə Məhəmmədin bu çıxışı onun öz hakimiyyətini möhkəmləndirdiyi və ona dəstək verməyən ruhani liderləri iqtidardan kənarlaşdırdığı bir vaxta təsadüf edir.

Yeri gəlmişkən, son iki ildə Səudiyyə Ərəbistanında "yumşalma" istiqamətində bir sıra addımlar atılıb. Uzun illərdən sonra qadınlara seçkilərdə iştirak hüququ verilib, qadınlara avtomobil sürməsinə icazə verilib. Bundan başqa, ötən həftə verilən qərara əsasən gələn ildən Kral-

lıq ərazisində qadınlara idman yarışlarına buraxılmasına icazə verilecək. Dünya ölkələrində çoxdan adıləşən bu addımların Səudiyyə Ərəbistanı üçün xüsusi anlamı var. Məsələ ondadır ki, uzun illər ölkə sərt qanunlarla idarə olunub. Bundan başqa, qadınlara məcburi kişi qəyyumluğu qaydası da ləğv olunub.

Səudiyyə Ərəbistanı islahatlar mərkəzinə rəhbərlik edən şahzadənin ən böyük layihəsi Qırmızı dəniz sahillərində tikiləcək yeni şəhərdir. Şahzadə Məhəmməd ibn Salmanın müəllifi olduğu yeni layihənin adı NEOM adlanır. Bu, latınca NEO (yeni) və ərəbcə M (müştəq, yeni gələcək - K.R.) söz

birlişməsindən təşkil olunub, yeni gələcək deməkdir.

NEOM meqalayihəsi Ərəbistanın şimalında, Qırmızı dəniz sahilində, İordaniya, Misir sərhədləri yaxınlığında yerləşəcək. İlk olaraq 500 milyard dollar investisiya yatırılması nəzərdə tutulan nəhəng layihə əsasında tikiləcək şəhərin ümumi sahəsi 26 min kvadrat kilometr olacaq. NEOM-da peşəkar kadrlar yaşayacaq və işləyəcəklər. Fiziki işi isə saylan şəhər sakinlərindən çox olacaq robotlar görəcəklər. NEOM iqtisadiyyatı üçün prioritet sahələr rəqəmsal texnologiyalar, yeni energetika, bioenergetika və media olacaq. Eyni zamanda yeni şəhərdə dini və sərt şəriət

qaydaları işləməyəcək. Qırmızı dəniz sahilini boyunca 470 kilometrlik ərazini əhatə edəcək şəhərin çimərliklərində qadın və kişilərin istirahət etməsi mümkün olacaq. Yerli qaydalar ən yaxşı halda Dubay qanunlarına bənzəyəcək.

Ümumilikdə Məhəmməd ibn Salmanın başladığı prosesin həm iqtisadi, həm də siyasi məqsədi var. İqtisadi baxımdan ölkə zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malik olsa da, son illərdə dünyada neftin qiymətinin kəskin ucuzlaşması gündəlik 10 milyon bareldən (ortalama) çox neft ixrac edən Səudiyyə Ərəbistanına da ciddi zərbə vurdu. Son illərdə böyük həcmdə büt-

cə kəsirləri yarandı və krallıq valyuta ehtiyatlarında ciddi rəqəmlə ölçülən azalma baş verdi. Tamamilə istehlak cəmiyyətinə çevrilən Səudiyyə Ərəbistanı krallığının neft və qazdan əldə etdiyi gəlirlərin böyük qismi xaricdən mal və məhsul alınmasına xərclənir. Ərəb zənginləri hər il milyardlarla dolları xarici ölkələrin turizm mərkəzlərində xərcləyir. Şahzadə Salmanın yeni layihəsi ilk növbədə turizm və qismən yeni texnologiyaların işlənməsi sahəsində yerli istehsalat qoyulan yatırımdır. Bu həm də əsasən neft və qaz satışı ilə tanınan ölkənin imicinin dəyişməsidir.

Siyasi baxımdan bu addımlar ölkənin imicinin dəyişməsidir. Dünya İslam mərkəzi və qatı şəriət dövləti imici artıq səudiyyəliyə başlayıb. Qərbdə hökumətlərlə yaxşı əlaqələri qoruyub saxlasalar da, ildən-ildən dünya ictimai rəyində Səudiyyə Ərəbistanına qarşı ittihamlar artır.

2016-cı ilin aprelinde ABŞ Konqresinin uzun illər gizli saxlanılan 11 sentyabr hesabatının 28 səhifəlik hissəsinin açıqlanması ilə bağlı iddialar dünya mediasında uzun müddət müzakirə olundu. İddialara görə, həmin 28 səhifədə 11 sentyabr terrorunda Səudiyyə Ərəbistanının rolu olub. Bu qanunun yenidən qəbul olunması isə ABŞ vətəndaşlarına (11 sentyabrda maddi və mənəvi zərər görmüş insanlar K.R.) Krallığı məhkəməyə vermək hüququ verirdi. Bu hadisə Vaşinqton və Ər-Riyad arasında gərginliyə səbəb oldu. Ərəbistan ABŞ-dakı 750 milyard dollarlıq investisiyasını geri çəkəcəyi ilə hədələdi. Bütün bunlar Səudiyyə Ərəbistanının dövlət kimi imicini ciddi şəkildə zədələdi. Son illərdə hətta ən yaxın müttəfiq olan Qərbi ölkələrində belə Səudiyyə Ərəbistanına qarşı ittihamlar və soyuq münasibət formalaşmışdı. Bu isə ilk növbədə ölkədə hakim olan radikal İslam xətti, müttəfilərin ifrat sərt fəvvaları ilə birbaşa bağlı idi. Çünki ölkə

şəriət dövləti idi, dövlət adından verilən qərarlar həm də İslam dini hökmləri kimi oxunur.

İndi isə şahzadə Məhəmməd ibn Salman məhz bu imici dəyişmək, sərt qaydaları yumşaltmaq qərarına gəlib. Çünki bu vəziyyət həm də Yaxın Şərqdə krallığa dəstəyi azaldıb, İranda diplomatik savaşa, bu ilin yayında isə uzun illər müttəfiq Qətərlə yaranmış gərginlik Səudiyyə Ərəbistanının mövqelərini zəiflədib.

Ancaq təbii ki, vəliəhd bu islahatlar xəttini davam etdirəcək, həm daxilə, həm də xaricə ciddi təzyiqlərlə üzləşə bilər, hətta əmisi kral Faysal kimi sui-qəsdə məruz qala bilər. Çünki ölkə daxilində dövlətin içərisində güclü mühafizəkar qrup var və təbii ki, yeni islahatlar onların bir çoxunun maraqlarına toxunacaq.

Ölkə xaricində isə vəziyyət bir qədər fərqlidir. Vəliəhd Məhəmməd ilk gündən İrana qarşı sərt ritorikası ilə seçilib. Hətta İranda daxilində qarşıdurma yaratmaq istədiyini açıq şəkildə dilə gətirən biri kimi Tehrana qarşı nifrətini heç zaman gizlətməyib. Bundan başqa, həm Qətərə qarşı sərt təzyiqli siyasəti, eləcə də Yeməndə BMT-nin müharibə cinayəti ittihamlarına və davam edən humanitar böhrana rəğmənm müharibəni dayandırması gənc vəliəhdin xarici siyasətdə daha çox iddialı çıxış etdiyini göstərir. Bu da bir tərəfdən vəliəhdin ölkəsinin lider imicini yaratmaq arzusu ilə yanaşı, aparılan islahatların daha çox imicə xidmət etdiyini, bölgədə kəskin rəqəbat mühitinin davam edəcəyini göstərir. Görünən odur ki, Məhəmməd ibn Salmanın islahatları, sadəcə, krallığın qüdrətli dövlətə çevrilib, müsəlman ələminin güc mərkəzi olmasına xidmət edir, neinki bölgədə sülh və sabitliyin yaranmasına. Çünki hazırda Ər-Riyad iki cəbhədə, həm keçmiş düşməni İranda, həm də Qətər və Türkiyə kimi dünəne qədər müttəfiq olduğu ölkələrlə sərt mübarizə aparır.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU**

Geopolitik qoğal

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Yaxud dağlar arxasında üç dost

Nyu Yorkda 31 oktyabrda qanlı terror törədildi, Amerika prezidenti demişkən, "idiotun, axmağın yekəsi" maşını camaatın üstünə sürdü. Sözlüşi, Tramp terrorla mübarizə üçün deyəsən, söyüş söymək kimi yeni üsula müraciət edir. Guya terrorçunu bu yolla alqadır. Şoumendən başqa nə gözləyəsən?

Həmin terror iki məsələ ilə diqqətimi çəkdi. Hadisəni törədən özbək Paterson şəhərində yaşayırmış. 2016-cı ildə dünya kinosu gözəl sənətkar, rejissor Cim Carmuş-un "Paterson" filmi ilə zənginləşmişdi. Həmin filmde şeir yazan avtobus sürücüsünün - onun da adı Paterson idi - həyatı təsvir olunurdu. O cümlədən filmde Paterson şəhərində yaşamış görkəmli Amerika şairi Uilyam Karlos Uilyamsın əsərlərinə istinadlar vardı. Nəticədə olduqca poetik, insan qəlbinə sakitlik və rahatlıq gətirən film ortaya çıxmışdı. Heç cür düşünmək olmur ki, belə bir şəhərdə yaşayıb terror haqda düşünəsən. Əlbəttə, mən Paterson şəhərini tərifləyib dağın başına qaldırmaq istəmirəm, həmin özbəkdən də Carmuşun fanatı olmağı gözləmirəm. Fikir idi, ağılıma gəldi, yazdım. Buna görə mənə öldürməyəcəksiniz ki?

İkincisi, terrorçunun qətlə yetirdiyi 8 nəfərdən 6-sı amerikalı deyildi. 5 argentinalı və 1 belçikalı turist heç nədən öldü. 11 sentyabr hadisələrində Nyu York ticarət qüllələri partladılarda da təxminən bənzər mənzərə olmuşdu. Başqa ölkədən gələn qatil Amerikada başqa ölkə vətəndaşlarını öldürür. Qloballaşmadan, planetdə sərhədlərin aradan qalxmasından biz bunumu gözləyirdik?

Yeri gəlmişkən, keçmiş SSRİ-dən "İŞİD" terror qruplaşmasına qoşulanların ən çox olduğu iki respublika Rusiya ilə Özbəkistan idi. Uzun illərin totalitar rejimləri, boğulan azadlıqlar qapalı zonada hər cür həşərat və mikrobların yaranmasına səbəb olur. İmkan tapan kimi bu mikroblar dünyanın canına darasırlar.

Ancaq gəlin, müsbət şeylərdən danışaq. Necə deyərler, həyat ağ və qara rənglərdən ibarət deyildir. Boz da var. Qloballaşma bizdə müsbət təsir göstərir. Sevindirici haldır ki, ölkəmizin Qərb-Şərq istiqamətində körpü rolunu oynamasının ardınca Şimal-Cənub istiqamətində də körpü olur. Bir növ, dördüylə yaranır. Rusiya, İran və Azərbaycanın Tehran-da bir araya gəlməsi, bundan öncəki Bakı-Tiflis-Qars vektoru maraqlı perspektivlər vəd edir. Rusiya, İran, Türkiyə və Azərbaycanın hər biri Qərbdən, Amerikadan hansısa məsələdə yanılıdır. Birinə embarqo qoyublar, o birinə qoymaq istəyirlər, üçüncüsünə hərdən Fətullah müəllimi göstərirler, dördüncüyə siyasi dustaqları irad tuturlar... Bu mənada yaranan xəyalı koalisiyanı dərd qardaşlığı, kədər ortaqlığı adlandırmaq mümkündür. Problem zamanı qardaş olanlar isə möhkəm bağlanırlar, axıracan olsun, ilahi, amin! Qırılan qoşundandır, onsuz 25 ildə Qərbdən-zaddan heç yarımadıq, bəlkə Rusiya ilə İran təzədən yaxınlaşıb Azərbaycanı növbəti dəfə bölüşdürələr, biz də sakitləşək, "İlin xalqı" olmağımız bəsdir. Bu yaxında rəqəm açıqlandı: müstəqillik dövründə "Britiş Petroleum" şirkətinin başçılıq etdiyi beynəlxalq konsorsium 460 milyon ton Bakı neftini sümürüb aparıbdır. Bəs bunun bizim Qarabağ dərdimizə niyə 460 qram xeyri olmayıb? (Əlbəttə, bu sual ilk növbədə uca millətimizə ünvanlanıbdır, ondan sonra "general Tomson"a).

Sadəcə, bir məsələ var ki, Qərb insan haqlarından danışanda yapıştlar həmişə Rusiya və İrandan "xoxan" düzəldirlər. Deyirlər, azadlıqları müəyyən qədər boğmağa məcburuq, yoxsa dövlət müstəqilliyimiz təhlükəyə düşər. Deyirdilər, "Azərbaycan Rusiya ilə İran arasında sendviç kimi sıxılır". (Sitat, yanılmıramsa, Səməd Seyidova aid idi, 3-4 il qabaq ABŞ-da demişdi). Belə çıxır, biz daha sendviçin arasında et dilimi yox, rus xalq nağılındakı qoğala dönmüşük, hamıdan məharətlə mahnı oxuyub qaçıırıq.

Çalışmaq lazımdır birçə tülkünün burnunun üstünə çıxmayaq.

Liderlərin bir-birinin ardınca reallaşan Bakı və Tehran sammitlərinə görə ermənilərin ürəyindən hələ də qara qanlar axır. Ələlxüsus, Azərbaycan, İran və Rusiya prezidentlərini 1 noyabr Tehran zirvə görüşü və bu görüş çərçivəsində əldə olunan, irəliyə hesablanmış mühüm anlaşmalar, ortaq bəyannamə də daxil, imzalanmış sənədlər işğalçı ölkəni xeyli təlaşlandırır - özü də tək Ermənistanın nəqliyyat blokadasının güclənməsi baxımından yox.

Məsələ ondadır ki, əgər Bakıda sırf Azərbaycana dost və strateji tərəfdaş ölkələrin liderləri (Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Özbəkistan) bir araya gəlmişdisə, Tehran sammitində artıq Ermənistanın strateji müttəfiqləri və əsas "nəfəslisi" hesab olunan İranın başçılarını Azərbaycan prezidenti ilə bir arada idilər. Özü də İran paytaxtında təcavüzkar ölkənin əsla xeyrinə olmayan məsələlər ("Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizi layihəsinin inşasını sürətləndirmək və s.) əsas gündəm mövzuları idi.

Bu üzəndə Ermənistanın siyasi və ekspert çevrələrində hələ də yaşanan təlaş qarışıq pərtliyi anlamaq çətin deyil. Ermənilərin pərtliyi və təlaş sözsüz ki, həm də Bakının Rusiya və İranla iqtisadi, kommunikasiya və enerji sahələrində əlaqələri gücləndirmək hesabına Qarabağ məsələsində özünün manevr imkanlarını artırmasından yanadır.

Haqlı təlaşdır. Günün birində Azərbaycan xeyli dərəcədə ondan tranzit asılılığında olan İran və Rusiyadan Dağlıq Qarabağ məsələsində daha ədalətli mövqe tutmağı tələb edə bilər.

Maraqlıdır ki, Ermənistanı özünə "kiçik bacı" sayan Fransanın nüfuzlu nəşri "Le Monde" nəşri ermənilərin düşdüyü və getdikcə güclənən blokada şəraitinə acıyan məqalə dərc edib. Musavat.com-un məlumatına görə, xristian bacı-qardaşlarının dərdinə acıyan qəzet əvvəlcə təzəcə açılışı edilən Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolunun perspektivindən yazıb.

"Bundan sonra Asiyanı Avropa ilə birləşdirmək daha asan olacaq: oktyabrın 30-da Azərbaycanda uzunluğu 838 km olan Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun açılışı oldu. Gözlənilir ki, bu xətlə ildə 1 milyon sərnişin və 6.5 milyon ton yük daşınacaq. Əgər işlər nəzərdə tutulduğu kimi gətirsə, 2025-ci ildə yük dövriyyəsi 50 milyon tona çata bilər. İki qitə arasında dəmir yolu qovşağının inşası isə 2018-ci ildə yekunlaşmalıdır. Nə vaxt ki, Türkiyə Mərmərə dənizinin altından keçəcək Mərmərə dəmir yolu tunelinə sonuncu daşı qoyacaq" - nəşr yazıb.

Le Monde

The Washington Post

Ermənistan "ölümle həyat

arasında" - Qərb mediası yazır

İşğalçı ölkənin güclənən təcridi, ağırlaşan iqtisadi durumu Avropa və ABŞ KİV-lərinin diqqətində; **Fransanın nüfuzlu "Le Monde" nəşri:** "Azərbaycan və Türkiyə Ermənistanı bordan kənara atdı"; **"The Washington Post":** "Əhali şübhələrlə qorxu, kasıbcılıqla sağ qalma arasında vurnuxur..."

Qəzetin bildirdiyinə görə, BTQ - Asiya ilə Avropa arasında irimiqyaslı dəmiryolu dəhlizi layihəsinin ilk mərhələsidir. "Layihə gerçəkləşəndən sonra sərnişinlər və yüklər Pekindən Londona 12-15 günə çatacaq. O halda Rusiya və İrandan yük daşınmaları, habelə dəniz daşımaları təhlükə altına düşəcək. "Dəmir İpək Yolu" şaha sürətli olacaq" - Azərbaycan hökuməti bildirir, - deyər "Le Monde" ardınca qeyd edib.

Məqalədə daha sonra bildirilir: "Bazar ertəsi Orta Asiyanın iki qonşu Xəzəryanı ölkəsi olan Qazaxıstan və Türkmənistanla ticarəti asanlaşdırmaq üçün Bakının cənubundakı Ələt stansiyasından ilk qatar yola salınıb. Həmin qatara minən Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan və Özbəkistan nümayəndələri məmnunluqla qeyd ediblər ki, bu layihə regionda sülhün və inkişafın rəhni olacaq. Ancaq layihə Ermənistanından yan keçib, onu bordan kənara atıblar - halbuki hələ SSRİ dövründə tikilən Ermənistanın dəmir yolu Türkiyəyə ən qısa yol idi. Fəqət, bu variant ağıla belə gəlməyib, çünki Azərbaycan və Ermənistan Dağlıq Qarabağa görə konfliktədir. Məhz bu münəqışə üzündən Türkiyə öz qonşusu Azərbaycana həmrəylik

nümunəsi olaraq 1993-cü ildə Ermənistanla sərhədlərini bağlayıb və yaxın zamanlarda açmağa hazırlaşır".

ABŞ-in nüfuzlu "The Washington Post" qəzeti isə bu arada ermənilərin yarasını üzünə duz tökən məqalə dərc edib. Belə ki, nəşr qəzalı vəziyyətdə olan AES-in yerləşdiyi Metsamor "ölümle həyat arasında olan şəhər" adlandırılıb. Musavat.com-un məlumatına görə, internet-portal qəzeti yazıb ki, Metsamorda 10 min nəfərə yaxın əhali yaşayır ki, bunun da min nəfərə yaxını AES-də çalışır.

"Metsamor AES çoxdan narahatlıq mənbəyidir. Ən azından, iki səbəbə görə: o, saxlanma konteynerləri olmadan inşa edilib və seysmik zonada yerləşir. 1989-cu ildə yaxınlıqdakı dağıdıcı zəlzələdən sonra o, faktiki bağlanmışdı. 2011-ci ildə "National Geographical" bildirmişdi ki, Metsamor AES həttə dünyada ən qorxulu atom-elektrik stansiyasıdır. Lakin risklərə baxmayaraq, AES hələ də işləyir, adamlar hələ də orada yaşayırlar".

Qəzetin fotoqrafı Stefano Morelli isə Metsamorun və onun "köhnə sovet binalarında yaşayan" insanların həyatını sənədləşdirib. Onun sözlərinə görə, "şəhərin köhnə tikililəri

və əhalisi şübhələrlə qorxu, kasıbcılıqla sağ qalma arasında, heyatla ölüm arasında qalıb".

Öz işğalçı siyasəti üzündən blokada vəziyyəti yaşayan Ermənistan və onun əhalisinin hazırkı gün-güzəranı, acı gerçəyi bundan ibarətdir. Şübhə ki, İrevan öz qonşularına qarşı lap əvvəldən əsassız torpaq iddiaları ilə sürməyəydi, Kremlin ssensarisiz üzrə Qarabağ avontürasına getməyəydi, ümumiyyətlə, Rusiyanın regionda yeganə məşası roluna razılıq verməyəydi, indi bütün bölgə üçün təhlükə mənbəyi olan Metsamor AES də çoxdan bağlanmışdı.

Çünki o halda Ermənistan enerji problemi yaşama-yacaqdı - Azərbaycan Gürcüstan kimi Ermənistanın da enerji təhlükəsizliyində hələdici rol oynayacaqdı, nəinki Rusiya. Necə ki, rəsmi Bakı BTQ ilə bağlı da ənənəvi və ədalətli şərtini bəyan edib: Ermənistan dəmir yoluna, digər layihələrə və kəmərlərə qoşulmaq istəyirsə, yolu bəlli - işğalçı siyasətdən, Türkiyəyə qarşı əsassız soyqırım iddialarından əl çəksin. Əks halda, ermənilər daima "bordan kənarda" qalıb, qatların dalınca baxmalı olacaqlar...

□ Siyasət şöbəsi

Azərbaycanla Avropa Şurası arasında problemlərin Azərbaycanın ABŞ-la da münasibətlərinə təsir göstərməyə başladığı müşahidə edilməkdədir. Son günlər bir sıra hakimiyyətə yaxın şəxslərin dilindən "ABŞ-la münasibətlərə yenidən baxıla bilər" kimi açıqlamalar səslənməkdədir.

Bakı ilə Vaşinqton arasında Barak Obama dövründən qalma soyuqluq bir neçə ay öncə yoluna qoyulmuşdu. Lakin son günlər münasibətlərdə yeni bir sərnişmə prosesinin getdiyi sezilməkdədir. ABŞ tərəfindən də münasibətlərə təsir edəcək bəzi addımlar atılmaqdadır. Məsələn, iki gün öncə ABŞ Dövlət Departamenti Azərbaycana səfərə gələn vətəndaşlarına ciddi xəbərdarlıq edib ki, Azərbaycana səfəriniz müddətində bu ölkənin apteklərindən heç bir dərman preparatları almayın, xəstəxanalara, həkimlərə müalicə üçün müraciət etməyin. Səbəbini isə belə əsaslandırıb ki, Azərbaycanda satılan dərmanlar heç bir normaya cavab vermir, xəstəxanalarda düzgün müalicə aparılmır.

Məsələ barədə "Yeni Müsavat"a danışan YAP-çı deputat Bəxtiyar Sadıqov bildirdi ki, Azərbaycan özü demokratik inkişaf və sərbəst bazar iqtisadiyyatı münasibətləri yolunu tutub. Yeni "Qırmızı imperiya" dağılından, Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra xalqımız bu yolu könüllü şəkildə seçib. Beynəlxalq təşkilatlara da biz özümüz könüllü şəkildə üzv olmuşuq. Yeni kimsə bizə oradan göstəriş versin ki, sən söz azadlığını təmin elə, insan hüquqlarını qoru belə göstərişlərə ehtiyac yoxdur: "Çünki biz qeyd etdiyim yolu seçmişik, demokratiyanın bütün tələblərinə daim əməl etməyə çalışırıq və əməl edirik. Avropa Şurası, Qərb belə hesab eləyə ki, o, nə desə biz onu eləməliyik və biz nə edirik Avropa Şurasına görə edirik, bu yanaşma yanlışdır. Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyev hətta BMT tribunasiyadan bəyan etdi ki, ölkələrə münasibətdə ikili standartlar var. Azərbaycana hansısa maraqlarını təmin etmək üçün təsir və təzyiqlik göstərmək istəkləri açıq görünür. Bu, gizli deyil. Bir neçə gün öncə Azərbaycanda çox möhtəşəm bir layihənin - Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun açılışı edildi. "Şimal-Cənub" dəhlizi layihəsinin də reallaşdırılması prosesi gedir. Bütün bunların hamısında müəyyən dövlətlərin maraqları var və onlar istəyir ki, maraqlarını təmin eləsin. Amma o maraqlar Azərbaycanın milli, dövləti maraqları ilə üst-üstə düşmədiyi üçün biz heç vaxt öz maraqlarımızı qoyub onların maraqlarını təmin eləməyə deyilik. Belə olanda Avropa Şurası kimi

ABŞ-la soyuqluq yenidən başlayır - iki səbəb

Bəxtiyar Sadıqov: "Heç kim bizimlə təzyiqlik dili ilə danışa bilməz"

Yeganə Hacıyeva: "Qarabağ məsələsində haqqımız tam tanınmadıqca, problemlər də qalacaq"

təşkilatlara tapşırıqlar gəlir ki, Azərbaycana təzyiqlik göstərməyə başlasın. Dünyada söz sahibi olan dövlətlər Avropa Şurası vasitəsilə müxtəlif dövlətlərə, o cümlədən Azərbaycana da təsir edirlər".

Deputat dedi ki, Azərbaycan ABŞ-la münasibətlərində həmişə açıq siyasət yürüdü, Azərbaycan həmişə ABŞ-la münasibətlərində səmimi olub, dediyi sözün sahibi olub: "Dildə bir söz deyib əməldə əksini etmək nə bizim xalqımıza, nə də dövlətimizə xasdır. Amma çox təəssüf ki, ABŞ-da köhnə Barak Obama dövründən qalmış yanaşmaların təzyiqlik addımlarını yenidən müşahidə etməyə başlamışıq. Yəni də Azərbaycanla bağlı olmayan iddialar ortaya atılır, çağırışlar edilir, layihələr ortaya atılır. Bunlarda Amerikadakı güclü erməni lobbisinin də təsiri var. Bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan ABŞ-la və digər dövlətlərlə qarşılıqlı hörmətə, bir-birinin daxili işinə qarışmamaq, qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığa əsaslanan şəraitdə əməkdaşlıq etmək tərəfdarıdır. Azərbaycan öz yolu ilə gedir və daxili işlərimizə qarışmanı, təzyiqlik yolunu qəbul eləmir. Heç kim heç vaxt bizimlə təzyiqlik dili ilə danışa bilməz. Milli maraqlarımızı, bir qarış da olsun torpağımızı heç kimə güzəştə getməyəcəyik. Bu mövqeyi

daim dəmişik və həmişə də üzərində dururuq".

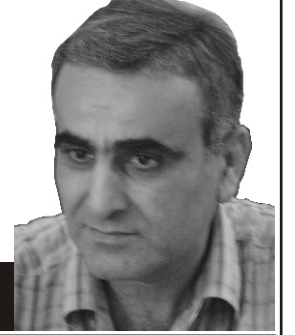
Siyasi şərhçi Yeganə Hacıyeva isə bildirdi ki, Azərbaycan ABŞ-ın vacib strateji tərəfdaşdır: "Obama administrasiyasının qarşılıqlı münasibətlərdə əsas tutduğu prioritetlərdən fərqli olaraq, Tramp administrasiyasının hələ ilk günlərdən yürütdüyü xarici siyasətində Azərbaycan ABŞ-ın Cənubi Qafqazda ən böyük ticari və mühüm strateji tərəfdaşı, global enerji təhlükəsizliyində etibarlı, sərfəli enerji tədarükçüsü kimi prioritet ölkə elan edilib. Hazırda Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin soyuması və ya qarşılıqlı münasibətlərdə kəskin narahatədarlıq məqamlarının mövcudluğu haqda deyilənlərlə razı deyiləm. Amma eyni zamanda münasibətlərdə iki ölkə arasında bir sıra problemlərin mövcudluğunu da etiraf etmək lazımdır. Bu problemlər iki məqamdan qaynaqlanır: ABŞ-dakı daxili siyasi sistemdən irəli gələn məsələlər, yəni daxili siyasi sistemdə müxtəlif siyasi və iqtisadi lobi qruplarının "demokratiyanın inkişafı", "söz azadlığı" və "qanunun aliliyi" kimi mövzuların Azərbaycanla təzyiqlik vasitəsi kimi istifadə olunmaqla müəyyən iqtisadi və siyasi dividend əldə etmək istəyi. Xüsusilə burada erməni lobbisinin Avropa Şurasında Azer-

baycanla soyuqlaşmış münasibətdən istifadə etmək cəhdlərini görürük. Sırf Avropa Şurasında bu məqsədə xidmət edən siyasətlər və onların sübuta yetirilmiş anti-Azərbaycan fəaliyyətlərini nümunə kimi göstərə bilərik. İkincisi, ABŞ-ın mövcud Rusiya siyasəti, konkret olaraq bu ölkənin maliyyə, enerji və müdafiə sənayesinə tətbiq etdiyi sanksiyalar və bu sanksiyalarda Azərbaycanın yer alması istəyidir. Azərbaycan ABŞ-dan Dağlıq Qarabağ məsələsində Azərbaycanın ədalətli mövqeyində indikindən daha artıq anlayış gözləyir. Təəssüf ki, ABŞ uzun illərdir nə Dağlıq Qarabağ konfliktinin sülh anlaşmasında və ya ATƏT in Minsk Qrupunun fəaliyyəti çərçivəsində Azərbaycanın ədalətli mövqeyinə tam üstünlük vermir. Bu halda ABŞ-ın özünün maraqlarının təmin olunmasını Bakıdan gözləməsi, arzusu çoxlu suallar yaradır. Azərbaycanın istər ABŞ-la, istərsə də Avropa Birliyi ilə münasibətlərində Kataloniya və Şimali Kürdüstan separatçılarına göstərilən sərt yanaşmanın Dağlıq Qarabağ separatçılarına şamil olunmasını istəmək Bakının haqqıdır. ABŞ və Avropa qurumları bu haqqı tam şəkildə tanımadıqca problemlər də qalmaqda davam edəcək".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Qonşu qonşu olsa...

Zahid SƏFƏROĞLU
 zsafaroglu@gmail.com

Biz deyən çıxdı: Kseniya Sobçakın Kırım açıqlaması başına bəla oldu və öz ölkəsində onun əleyhinə işləməyə başladı. Rusiyadakı rəy sorğusuna görə, əhalinin 57%-i onun prezidentliyə namizədliyini arzulamır. Şübhəsiz ki, tək səbəb onun "Kırım beynəlxalq hüquqa görə Ukraynaya məxsusdur və burada keçirilən referendum ədalətli, qanuni olmayıb" açıqlaması, ardınca da kommunistlərin (təkcə kommunistlərinmi?) "kumir"i Stalin və onun rejimini yıxıb sürüməsi oldu.

Beləcə, Rusiya toplumu xeyli dərəcədə konservativ imperiya düşüncəsini saxlamaqdadır. Bu düşüncə tərz Stalinə də sevgi qaynağı olaraq qalır. Nədən ki, gürcü kökənlili sovet diktatoru 3 milyona yaxın günahsız insanı, zıyalını güllələtdirsə belə, hələ də sovet-rus imperiyasının ərazisini böyüdən bir rəhbər kimi anılır (*Baktıyanı respublikalar, Kalininqrad vilayəti, Kuril adaları və s. hesabına*).

Yeni "Ac ol, amma tək yaşadığın dövlətin bir ucunda gün çıxanda o birində batsın" xəstə məntiqi. Rus xalqına əsla rifah, yaxşı gələcək vəd etməyən quru lovğalıq, özündən müştəbehlik hissi. Həm özünə, həm də qonşu xalqlara daim potensial təhlükə və bədbəxtlik mənbəyi olmuş lüzumsuz qürur və iftixar məsələsi.

Demək, qarşdakı prezident seçkisinə də rus mujiki gizli (Putin) və ya açıq şəkildə (*Jirinovski, Züqanov*) imperiya maraqları keşiyində duran namizədlərə yenə ən çox rəğbət bəsləyəcək, üstünlüyü onlardan birinə verəcək.

Söz düşmüşkən, o gün Jirinovski teleaparını Vladimir Solovyovun məşhur gecə verilişində "Prezident olsanız, ilk üç fərmanınız nə olacaq" sualına cavabında dedi ki, bir fərmanı heç bir milli rəng verilmədən Rusiyaya 30-40 quberniyaya bölmək haqda olacaq. Ayrı sözlə, LDPR sədri federasiya subyektləri olan milli respublikaları, ölkənin federativ quruluşunu ləğv eləməyi hədəfləyib.

Əslində bu ideya SSRİ-nin gizli simpatizanlarından olan, Avrasiya layihələrinin memarı prezident Putinin də ürəyindən keçir. Ancaq risk eləmir. Çünki dövlət başçısı məsuliyyəti ayrı şeydir. Üstəlik, XXI əsrin reallıqları var, pis-yaxşı BMT, ATƏT mövcuddur. Nəhayət, təməl insan haqları ilə bağlı Rusiya da öhdəlik götürüb. Yeni milli-etnik məsələ sifətində Rusiyanın daxili işi də sayılmır.

Bir də ki, adama deməzlərmi ki, necə olur, qonşu ölkə ərazisindəki Abxaziya və Cənubi Osetiya separatçı qurumları dövlət kimi tanıyırsınız, Donbasdakı qondarma qurumlar - DNR və LNR-in saxta pasportlarını qanuni hesab edirsiniz, Avropada belə (Kataloniya), separatçılığa simpatiya bəsləyirsiniz, amma Tataristanın, Çeçenistanın, Başqırdistanın muxtar respublika statusuna da dözmürsünüz?

Deyərlər təbii ki. Doğrudur, rəsmi Kreml beynəlxalq ictimai rəyi çox vaxt vecinə almır. Ancaq bu dəfə bal kimi almalı olacaq. Çünki milli qurumların ləğvi, "xalqlar həbsxanası" olan Rusiyaya unitar dövlətə çevirib milli-mədəni haqları da çeynəmək cəhdi Moskva haqiqətən baha başa gələcək. Onsuz da sanksiyalar altında olan Rusiyada xaos daha tez başlayar. Xülasə, "qırmızı xətt" məsələsi.

Bunu da kim bilməsə də, sonuncu KQB mögikani Putin yəqin ki, əla bilir. Putin bilir ki, Rusiya şübhəli evə bənzerdir, buradan heç kimə, ələlxüsus taxta evdə oturanlara daş atmaq olmaz. İstənilən halda, belə bir zərərli və qorxulu ideologiyanın həm ictimai, həm də siyasi səviyyədə hakim olduğu böyük bir dövlətin qonşusu olmaq əlbəttə ki, təhlükəlidir. İlk növbədə özümüzü, Azərbaycanı nəzərdə tuturuq.

Odur ki, Rusiyadakı növbəti seçki kampaniyasını ən çox izləyənlərdən biri özümüz olmalıyıq ki, ən böyük qonşumuzu, üstəgəl, başqa bir işğalçı qonşunun - Ermənistanın havadarını bir də tanıyaq, onu idarə edənləri, yaxud idarə etmək istəyənlərin beynindəkiləri dəqiq bilək. Zira, belə bir ölkə ilə dinc-yanaşı yaşamaq az qala, ülgüc üstündə gəzmək qədər qəliz məsələdir. Necə deyirlər, "Qonşu qonşu olsa, bağ çəpəri neylər?"

Bu xüsusda rəsmi Bakının ehtiyatlı və balanslı xarici siyasət kursunu anlamaq mümkündür. Bir şərtlə ki, başqa bir ata məsələmizi də unutmayaq - "Qorxan gözə çöp düşər". Ona görə ki, Moskva qorxaxanların üzərinə daha sərt şəkildə yürüməyi xoşlayır. Yeni, yenə "qırmızı xətt" məsələsi.

Neftin qiyməti: kim sevinir, kim yox?

İqbal Ağazadə: "Ən uzağı gələn ilin yazında növbəti devalvasiya gözləyirəm"

Elçin Mirzəbəyli: "Daha çox gəlir yüz minlərlə insanın əmək haqqının artırılması deməkdir"

Azərbaycan neftinin dünya bazar qiymətində artım davam edir. Ötən gün "AzeriLight" markalı neftin 1 barrelinin dəyəri 62,40 dollar təşkil edib. Beynəlxalq mərkəzlər yaxınmüddətli dövrdə dünya bazarında neftin qiymətindəki artımın davamlı olacağını proqnozlaşdırırlar.

Onu da qeyd edək ki, Azərbaycanda iqtisadi islahatların aparılmasını zəruri sayan müstəqil ekspertlər neftin qiymətinin düşməsinin bu sahədə irəliləyişə səbəb olacağını gözləyirdilər. Bir sıra müxalifət nümayəndələri də bu prizmadan yanaşaraq, neftin ucuzlaşmasını Azərbaycan üçün müsbət tendensiya kimi qiymətləndirirdilər. Lakin proseslərin gedişi göstərdi ki, neftin ucuzlaşması sadə insanların həyatında, sosial vəziyyətində problemlərə yol açdı, iş yerlərinin bağlanmasına, əhəlinin gəlirlərinin azalmasına gətirib çıxardı. Bütün bunları nəzərə almaqla, "Neftin yenidən bahalaşmasına sevinirsinizmi" sualı ilə müxalifət və media nümayəndələrinə üz tutduq.

Ümid Partiyasının sədri İqbal Ağazadə bildirdi ki, neftin qiymətinin yüksəlməsi müvəqqətdir: "Neftin qiymətini bahalaşdıran iqtisadi deyil, siyasi amillərdir. Bildiyiniz kimi, İraqda Kürdüstanla bağlı böhran qiymətlərin artmasına səbəb olmuşdu, o məsələ tədricən həllini tapır və buna görə də yaxın vaxtlarda neftin qiyməti yenidən düşməyə başlayacaq".

Partiya sədri neftin qiymətinin düşməsinə təəssüf doğuran hal kimi qiymətləndirir: "Ona görə ki, Azərbaycanın gəlirlərinin çox böyük hissəsi neft hesabındadır".

İ.Ağazadənin fikrincə, hökumət neftin qiymətinin düşməsinə gözləmədən aqrar sektorda hərtərəfli islahatlar paketini işləyib, ona uyğun tədbirlər həyata keçirməlidir: "Əvvəzində Neft Fondundan büdcəyə transferlər artırıldı, müxtəlif istiqamətlərə xərcləndi, son nəticədə qeyri-neft sektorunda hər hansı inkişafa nail olunmadı. Görünən budur ki, neftin qiymətinin düşməsi də hökuməti ciddi islahatlara getməyə sövq etmədi. Elə indinin özündə də cari islahatlar yolu tutulub ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının neftdən asılılığını azaltmağa imkan vermir".

Partiya sədri neft və neft məhsullarından gələn gəlirlə əhəlinin həyat səviyyəsinin sabit saxlanmasına nail olduğunu və bunun davam etdiriləcəyini bildirir: "Rəsmi məlumatlara görə, neft bümü vaxtı dövlətin maliyyələşdirdiyi investisiya layihələri çərçivəsində işlərə cəlb olunanların sayı 950 min nəfər idi. İndi belə işçilərin sayı təxminən 300 min nəfər civarındadır. Yeni neftin ucuzlaşması dövlət investisiyalarını azaltmağa, bu isə öz növbəsində yüz minlərlə insanın iş yerindən məhrum olmasına səbəb oldu. Bu baxımdan, hesab edirik ki, neftin qiymətinin arması büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda, dövlət investisiyası ilə həyata keçirilən layihələrdə çalışan insanların durumunu sabit saxlamağa imkan verir. Eyni zamanda bununla hökumət manatın məzənnəsini də qoruya bilər. Lakin düşünürəm ki, belə siyasətlə uzun müddət davam etmək mümkün olmayacaq. Manatın məzənnəsini inzibati yollarla sabit saxlamaq o zaman effektiv olardı ki, paralel olaraq ölkəyə yeni investisiyaların cəlbini üçün təsiri tədbirlər həyata keçiriləydi, iqtisadiyyata əlavə pulların gəlişi təmin olunaydı. Bunu etmədilər, süni yollarla sabitliyi saxlamağa çalışırlar. Beləliklə, uzağa getmək mümkün deyil, buna görə də ən uzağı gələn ilin yazında növbəti devalvasiyaya gediləcəyini gözləyirəm".

Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədr müavini, "Xalq Cəbhəsi" qəzetinin baş redaktoru Elçin Mirzəbəyli hesab edir ki, gəlirlərin azalmasının islahatları sürətləndirəcəyi bərdə təəssüflərə yol açdı: "Mən qəti şəkildə bu fikri bölüşmürəm. Çünki gəlirlər nə qədər çox olarsa, iqtisadi islahatlar bir qədər rəvan və ağsız keçər. Bunun əksini deyən insanlar hansısa merkantalist maraqlarından çıxış edirlər. Azərbaycanda iqtisadi islahatlar neftə bağlı deyil. Hər bir istiqamət üzrə islahatı həyata keçirən qurumlar müəyyənləşdirilib, lazım olanda yeniləri yaradılıb. Yeni bu islahatlar neftsiz də həyata keçirilib, keçirilməkdə də davam edir".

Neftin qiymətinin artması baş redaktoru sevindirir: "Neft və ya ixrac etdiyimiz digər hər hansı məhsulun qiymətinin bahalaşmasını çox müsbət hal hesab edirəm. Çünki bu, ölkəyə daha çox gəlirin gəlməsi deməkdir. Daha çox gəlir isə yüz minlərlə insanın əmək haqqının, 1 milyon yanından çox insanın pensiyasının artırılması, dövlətin sosial layihələrinin daha sürətlə həyata keçirilməsi üçün baza rolunu oynayır".

□ Dünya SAKIT

Dünya Bankı (DB) ayrı-ayrı ölkələrdə sahibkarlıq fəaliyyətinin vəziyyətini əks etdirən növbəti - "Doing Business-2018" adlı hesabatını açıqlayıb. Azərbaycan sonuncu hesabatda 190 ölkə arasında 57-ci sırada qərarlaşıb. Ötən ilki hesabatda isə 65-ci sırada yer almışdıq. Azərbaycanla Gürcüstan arasında 48 pillə fərq var.

DB sahibkarlıq fəaliyyətinin vəziyyətini öyrənmək məqsədilə biznesə başlamaq, tikintiyə icazə almaq, kredit ala bilmək, sərhəddən mal keçirmək, mülkiyyətin qeydə alınması, investorların qorunması, vergilərin ödənilməsi və müqavilələrin yerinə yetirilməsi ilə bağlı sahələr üzrə hər il dünya ölkələrini əhatə edən araşdırmalar aparır və nəticələri hesabatda daxil edir.

Azərbaycanda tikintiyə başlamaq istəyənlər şəxs müvafiq icazəni almaq üçün 242 gün gözləməlidir. Ölkəmiz sahibkarlıq fəaliyyətinin vəziyyətini əks etdirən hesabatda ən pis nəticəni ötən ilki hesabatda olduğu kimi, tikintiyə icazə almaq və sərhəddən mal keçirməklə bağlı sahələr üzrə göstərib. DB-nin son hesabatında qeyd olunur ki, Azərbaycanda tikintiyə icazə almaq üçün 21 adda sənəd tələb olunur. Bu sahə üzrə Azərbaycanın reyting siyahısındakı mövqeyi 190 ölkə arasında 161-ci yerdədir.

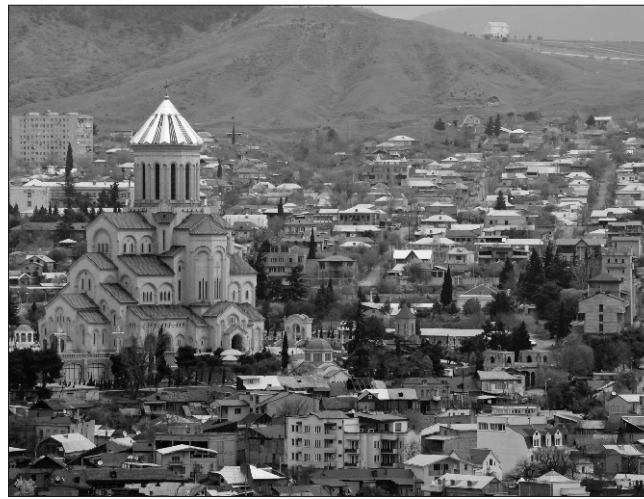
Hesabatda ən yaxşı nəticəni Yeni Zelandiya, Sinqapur, Danimarka, Cənubi Koreya, Honkonq, ABŞ, Böyük Britaniya, Norveç, Gürcüstan və İsveç göstərib. Bəs görəsən, qonşu Gürcüstanın Azərbaycandan bu qədər irəliləməsinin səbəbləri nələrdir? İki ölkənin biznes mühiti arasındakı böyük fərq nəyə əsaslanır?

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vahid Əhmədov bildirdi ki, Gürcüstanda islahatlar çoxdan başlanıb və bu islahatların nəticəsi olaraq müəyyən qədər işlər görüldü: "Ancaq bizdə islahatlara ötən ildən başlanıldı. Digər tərəfdən, mən "Doing Business" hesabatlarına çox da inanmıram, orada müəyyən problemlər də olur. İstədikləri ölkəni birinci yere çıxarırlar, istədiklərini sonuncu yere qoyurlar, yeni özləri müəyyən edirlər. Ancaq indi faktiki olaraq Azərbaycanda müəyyən struktur və iqtisadi islahatlar gedir. Düzdür, bunlar o qədər də yüksək tempdə getmir, istədik ki, daha sürətli olsun. Ancaq müəyyən axsayan sahələrimiz də var ki, onlar bizi müəyyən qədər geri çəkir.

Gürcüstanda çox sürətli islahatlar həyata keçirildi, ciddi kadr dəyişiklikləri aparıldı. Azərbaycan iqtisadiyyatını geri çəkən sahələrdən biri də bank sistemidir. Bu sistem çox pis vəziyyətdədir və sağlamlaşdırılmasına ehtiyac var. Problemlə kreditlərlə bağlı

Gürcüstan biznes mühitinə görə Azərbaycandan 48 pillə öndə: səbəb...

İqtisadçı ekspertlər aradakı fərqi yaradan amillərdən və çıxış yolundan danışdılar

banklarda kredit verilməsində problemlər var. Azərbaycan "Əsrin kontraktı"ndan əldə etdiyi gəlirləri əsasən infrastruktur layihələrinə sərf elədi. Kommunal xətlər və yollar çəkildi. Ancaq artıq banklar əhali ilə işləməlidir və onları kreditlə təmin etməlidir. Hazırda iqtisadiyyatımızı geri çəkən ən böyük problem bank probleimidir".

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri isə bildirdi ki, bu hesabatda bəzi indikatorlar var ki, Azərbaycanda bu göstəricilər üzrə vəziyyət elə də pis deyil: "Ancaq elə indikatorlar var ki, onlar üzrə Azərbaycanda vəziyyət çox bərbaddır. Biznesin qeydiyyatdan keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycanda problem yoxdur, maksimum 3 gün ərzində hər hansı bir şirkətin açılması mümkündür. İndiki qanunvericilik və qurulmuş altyapısı buna imkan verir. Problemlər biznesin sonrakı fəaliyyəti və qanunvericilikdə tez-tez baş verən dəyişikliklərlə bağlıdır. Məhkəmə hakimiyyəti, mülkiyyət hüququnun toxunulmazlığı ilə bağlı yaranan problemlərlə əlaqəlidir. Bu problemlər illərdən bütün hesabatlarda qeyd olunur. Amma Azərbaycan tərəfdən təəssüf ki, bununla bağlı fundamental addımlar atılmır. Gürcüstanda qeydiyyatla bağlı da irəliləyiş olub. Onlayn qaydada, hətta internet üzərindən sənədlərin göndərilməsi və "Skype" danışıq vasitəsilə 15-20 dəqiqə ərzində istənilən hüquqi şəxsi qeydiyyatdan keçirmək mümkündür. Azərbaycanda isə bu sahədə vəziyyət yaxşı olsa da,

hələ ki Gürcüstan səviyyəsinə qalxmayıb. Bəzi məsələlər var ki, orada qeydiyyatla bağlı problemlər qalmaqdadır. Qeyri-hökumət təşkilatlarının qeydiyyatı, ümumiyyətlə, konsaltinq kompaniyalarının qeydiyyatı ilə bağlı problemlər var".

İqtisadçının fikrincə, Gürcüstanın ən böyük üstünlüyü investisiya mühitinin daha cəlbedici olması, vergi qanunvericiliyinin Azərbaycandakı kimi tez-tez dəyişdirilməməsidir: "Azərbaycanda bu ilin yanvar ayında birdən-birə vergi qanunvericiliyinə 201 dəyişiklik oldu. Oyun qaydalarının belə tez-tez dəyişməsi iş adamları üçün heç də yaxşı hal deyil. Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərin 150-si vergi yükünün və hesabatlılığın çətinləşdirilməsi istiqamətində atılmış addımdır. Bu yaxşı bir hal deyil və Gürcüstan burada da bizi qaçaqlayır. Bu ölkədə uzun illərdir dəyişməz oyun qaydaları var, vergi dərəcələri iş adamları üçün kifayət qədər cəlbedicidir.

Bizim geri qaldığımız əsas sahələrdən biri də məhkəmələr və mülkiyyət toxunulmazlığı məsələsidir. Təəssüf ki, Azərbaycan bu indikardə həddindən artıq zəif nəticə göstərir. Bu da biznes üçün çox vacib amillərdən biridir. Çünki iş adamları üçün siyasi problemlər 3-cü dərəcəlidir. İş adamları yatırım etdikləri ölkələrin siyasi vəziyyəti ilə çox da maraqlanmır. Onları maraqlandıran hüquqi altyapının nə dərəcədə çalışmasıdır. Məhkəmələrin necə işləməsi, məhkəmələrdə mülkiyyət

hüququ ilə bağlı problemlərin necə həll olunmasıdır. Azərbaycanda bu sahədə hüquqi problemlər illərdən ki, var. İş adamları üçün əsas göstəricilərdən biridir. Məhkəmə hakimiyyəti normal fəaliyyət göstərməyən, çəvik və ədalətli fəaliyyət göstərməyən ölkələrə yatırımçıların marağı azalır. Təhlükələrin və risklərin olduğunu nəzərə alaraq yatırım etmirlər. Azərbaycandan fərqli olaraq Gürcüstanda bu problem də həllini tapıb".

N.Cəfəri vurğuladı ki, Gürcüstan iqtisadi məhkəmələri üçün beynəlxalq modelə əsaslanan məhkəmə sistemi qurmağa nail olub: "Xarici investorların dünyada öyrəşdiyi bir məhkəmə sistemi qurulub. İqtisadi çəkişmələr çox çəvik və ədalətli şəkildə həll olunur. Hətta xarici investorların istəyinə uyğun olaraq xarici dildə məhkəmələr keçirilir. Bu da vacib amillərdən biridir və xarici investorların öyrəşdiyi oyun qaydaları Gürcüstanda da tətbiq olunur. Qazaxıstan da 2018-ci ilin yanvar ayının 1-dən bu sistemə keçir, orada da iqtisad məhkəmələri eyni tipdə həll olunacaq. Gürcüstan modeli orada da tətbiq olunacaq. Əslində bu, Gürcüstan modeli də deyil, anqlo-sakson modelidir. Azərbaycan bu göstəricilər üzrə irəliləyiş əldə etməsə, təəssüf ki, həm yatırımçılar, həm xarici şirkətlər üçün cəlbedici hala gələ bilməyəcək. Həm də vergi qaydalarının, oyun qaydalarının dəyişməsi nəticəsində ki, iş adamları obyektləri qapadıb ölkəni tərk edirlər. Bu da təəssüf doğuran haldır, heç də yaxşı mənzərə deyil. Xarici şirkətlərin yerli nümayəndəlikləri həm vergi ödəyiciləri kimi xeyir verirdilər, həm Azərbaycan əhalisinin işsizlik problemini müəyyən qədər həll edirdilər. Yüksək maaş verirdilər. Bu şirkətlərin yerli nümayəndəliklərinin bağlanması həm iqtisadiyyata ziyan vurur, həm də kadr potensialının zəifləməsinə səbəb olur".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

**Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi**

Azərbaycanın yer aldığı daha bir regional əməkdaşlıq formatının növbəti toplantısı İranın paytaxtı Tehranda reallaşdı. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu layihəsinin açılışı münasibətilə Azərbaycanda keçirilən möhtəşəm mərasimdə Türkiyə və Azərbaycan prezidentlərinin, həmçinin Gürcüstan, Qazaxıstan və digər ölkələrin hökumət rəhbərlərinin iştirakının ardınca baş tutan Tehran zirvəsi həssaslıqla izləndi.

Sözsüz ki, Azərbaycanda bu əməkdaşlıq formatlarına təkcə iqtisadi əhəmiyyətli layihə kimi yanaşılır. Bu cür formatlar həm də işğal altındakı ərazilərimizin azad olunması imkanlarını araşdırmaq baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Elə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin İran prezidenti Həsən Ruhani ilə görüşündə vacib məsələlərdən biri olaraq Qarabağ probleminin müzakirə olunması da dediklərimizin təsdiqidir. Rəsmi məlumata görə, görüşdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi müzakirə olunub. Prezident İlham Əliyev Ermənistanın işğalçılıq siyasəti və münaqişənin həlli ilə bağlı danışıqlar prosesinin vəziyyəti barədə məlumat verib. Hərbi və hərbi-texniki sahədə əməkdaşlıq məsələləri və bu istiqamətdə perspektivlər müzakirə olunub, regional məsələlərə toxunulub, terrorizm və ekstremizmə qarşı mübarizə məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Dövlət başçısı zirvədəki çıxışında da Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə xüsusi yer ayırıb. Prezident qeyd edib ki, bu gün dünyada beynəlxalq hüququn normalarının bərkəçürülməsi gündəlikdə duran ən önəmli məsələlərdən biridir: "Əfsuslar ki, bir çox hallarda bu normalar işləmir və kobudcasına pozulur. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi buna əyani misaldır. Ermənistan Azərbaycanın əzəli torpağı, ayrılmaz hissəsi olan Dağlıq Qarabağı və ətraf 7 rayonu 20 ildən çoxdur ki, işğal altında saxlayır. İşğal edilmiş torpaqlarda Azərbaycan əhalisi etnik təmizləmə siyasətinə məruz qalıb, 1 milyon soydaşımız qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşüb. Qeyd etmək lazımdır ki, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən bu münaqişə ilə bağlı müvafiq qərar və qətnamələr qəbul olunmuşdur. Bunların sırasında dünyanın apancı qurumu olan BMT Təhlükəsizlik Şurasının Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal edilmiş torpaqlarımızdan dərhal və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən qətnamələrini, Qoşulma Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, ATƏT və digər təşkilatların qəbul etdiyi oxşar qərar və qətnamələri göstərmək olar. Ancaq Ermənistan buna məhəl qoymur, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini icra etmir, işğalçı siyasətini davam etdirir. Erməni işğalına təzliklə son qoyulmalı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir". **Ölkə başçısı qeyd edib ki, bəzi hallarda BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri dərhal icra**

edilir: "Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı qəbul edilmiş qətnamələr isə 20 ildən çoxdur ki, kağız üzərində qalır. Bu, ikili standartların göstəricisidir. Bugünkü status-kvo qəbul edilməzdir və dəyişdirilməlidir. Bizim qaçqın və köçkünlərimiz öz ata-baba torpaqlarına qayıtmalı və ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa edilməlidir".

Ümumi mənzərə qənaətbəxşdir. Azərbaycan işğalçı Ermənistanın yaxın müttəfiqləri olan iki qonşu ölkə ilə bir formatda addımlarını atır. "Üçlüy"ün növbəti zirvəsi Rusiya paytaxtında baş tutacaq. Ümumiyyətlə, Azərbaycan prezidentinin dediyi kimi, Bakı İran və Rusiya ilə beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurlu əməkdaşlıq həyata keçirir. Həmçinin Azərbaycan İranla İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı (EKO), Rusiya ilə MDB, ATƏT, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində birgə fəaliyyət göstərir. Bu əməkdaşlıq formatlarından gözləntimiz budur ki, Azərbaycana önəm verən qonşularımız son nəticədə Ermənistanı işğalçı siyasətinə son qoymaq üçün təsir göstərsinlər. Regional və global əhəmiyyətli layihələrdən kənar qalan Ermənistanla duruma bağlı narahatlıqlar elə erməni ekspertləri tərəfindən də etiraf olunur. Hətta rusiyalı bəzi politoloqlar Ermənistanın duruma acıyaraq çıxış yolları təklif edirlər. Təsəvvür edin ki, Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun ardınca Şimal-Cənub dəhlizinin reallaşdırılması istiqamətində inamlı addımlar atılır, burada da regionun tək dövləti-işğalçı Ermənistan iştirak edə bilmir. Üstəlik, Ermənistanı Rusiyaya, yaxud İrana bağlayan dəmir yollarının taleyi də sual altındadır.

Bu arada qarşıda Türkiyədən gələn növbəti dəstək mesajı kifayət qədər diqqətəlayiqdir. "Azərbaycana dəstək olmaq üçün və ermənilərin işğal etdikləri Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsi ilə bağlı Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə danışıqlar aparılacaq. Təbii ki bu, sadəcə, erməni lobbisini deyil, Qərbdəki bəzi qüvvələri də narahat edəcək"-deyə, Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirib. Prezident deyib ki, Türkiyə 2018-ci ildə Qafqaz İslam Ordusunun qurulmasının 100 illiyini Azərbaycanca bir yerdə qeyd edəcək. Son fikirlər olduqca ciddi mesajdır. Söhbət 1918-ci ildə Azərbaycanı xilas üçün gələn, o cümlədən

Qarabağ

liq Qarabağ münaqişəsinin həllinə birbaşa təsir edəcəyini söyləmək çətindir: "Əgər belə olsaydı, 10 ildən çoxdur istismarda olan Bakı-Tiflis-Ceyhan və Bakı-Tiflis-Ərzurum münaqişəsinin həllinə təsir etməliydi. Lakin etmədi. Çünki Ermənistan hakimiyyətindəki separatçılar ölkələrini uçuruma yuvarlandırmğa hazırdılar, bircə işğala son qoymasınlar. Münaqişənin həlli boru xətlərindən, dəmir yollarından asılı deyil. İşğalçı dövləti məcburi sülhə yalnız ordumuz məcbur edə bilər".

Xarici işlər naziri Elmar Məmmədov bu arada İrəvanın Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolundan istifadə etmək şansının olduğunu bildirib. Ancaq şərtlə... "Bizim bu layihəyə Ermənistanın qoşulması ilə bağlı şərtimiz odur ki, ilk növbədə münaqişə həll olunmalıdır, qoşunlar bizim işğal olunmuş torpaqlarımızdan çıxarılmalıdır.

İrəvan təklənmiş durumda- Sərkisyan "Ermənistanı ağırlı qərar gözləyir" dedi

Azərbaycan, İran və Rusiya liderlərinin Tehran zirvəsində bölgənin işğalçı ölkəsinə dərs çıxartmaq üçün növbəti xəbərdarlıqlar edildi; Serj Sərkisyanın bəyanatı nəyə hesablanıb?

elə payız aylarında Qarabağı erməni daşnaklarından təmizləyən Türk ordusundan gedir, bu, ermənilərin qorxulu rəyasıdır. Göründüyü kimi, Türkiyə və Gürcüstanla normal əməkdaşlığımızı da nəzərə alsaq, Qarabağı işğalda saxlamaqla özünə təskinlik verən Ermənistan olduqca miskin durumda görünür.

Rusiya lideri Vladimir Putinin "Azərbaycan prezidenti ilə biz tez-tez görüşürük. Biz müəyyən, daha mühüm istiqamətlər üzrə mövqələrimizi dəqiqləşdirdik, ikitərəfli formatda əmtəə dövriyyəsinin artımını qeyd etdik və qarşılıqlı fəaliyyətimizin perspektiv istiqamətləri barədə danışıq" - sözləri isə Bakı ilə Moskvanın arasını vurmaq istəyən qüvvələrə cavab sayıla bilər.

"Bakıdakı tədbirdən iki gün sonra Azərbaycan, Rusiya və İran prezidentləri Tehranda topladılar. İlham Əliyev zirvə toplantısında Ermənistanın Azərbaycanı qarşı ərazi iddialarından və işğaldan danışdı, Azərbaycanın status-kvo ilə barışmayacağını bildirdi. İlham Əliyev iranlı həmkarı Həsən Ruhani ilə görüşdə də işğala diqqətini çəkdi". **Bu fikirlər isə "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğluna məxsusdur. Ekspert hesab edir ki, bu fikirlərin hər dəfə Tehranın və Moskvanın diqqətinə çatdırılmasına ehtiyac var:** "Çünki Rusiya və İran Ermənistanla əməkdaşlıq edir və bu ölkənin də regional layi-

hələrdə iştirakının tərəfdarıdır. Ancaq rəsmi Bakı hər zaman Moskva və Tehrana xəbərdarlıq məcburiyyətindədir ki, Azərbaycan torpaqları boşaldılmayana qədər Bakı Ermənistanın regional layihələrdə iştirakına icazə verməyəcək. Maraqlıdır ki, Tehran və Moskva Bakının bu arqumentinin əleyhinə çıxır. Elə prezidentlərin Tehranda toplaşmalarının əsas məqsədi də o idi ki, Azərbaycandan keçən şimal-cənub dəmir yolunun tikintisinin mövcud vəziyyətini müzakirə etsinlər.

Rusiya və Azərbaycan ərazisində dəmir yolları işlək vəziyyətdədir, Azərbaycanla İrani birləşdirən dəmir yolu da inşa edilib. İndi əsas məsələ İran daxilində dəmir yolunun tikintisini sürətləndirməkdir. Azərbaycan İran ərazisindəki Astara-Rəşt dəmir yolunun tikintisi üçün qonşu dövlətə 500 milyon dollar kredit ayırıb. Bundan başqa, 3 ölkəni başqa layihələr də birləşdirir. Bu, Rusiya, Azərbaycan və İran arasında enerji xətlərinin birləşdirilməsi və avtomobil yolunun inşasının tamamlanmasıdır. Bakı-Tiflis-Qars və şimal-cənub layihələri Azərbaycanın bölgədəki iqtisadi və siyasətini artıracaq. Bu layihələr işğalçı Ermənistanın təcridini daha da gücləndirəcək. Bu faktor da Azərbaycan üçün az əhəmiyyətli deyil". **E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, Ermənistan çox çalışdı ki, mehriban münasibətlərdə olduğu Tehran və Moskva dəmir yolunu Ermənistanından uzatsınlar:** "Amma

Çünki Ermənistan ərazisindəki dağ yollarında dəmir yolu çəkmək üçün milliyətlər birləşməlidir. Rusiyanın və İranın Ermənistanla münasibətləri nə qədər yaxşı olsa da, hər iki dövlət reallıqdan çıxış edərək Azərbaycan marşrutuna üstünlük verdilər. Ermənistanın fərqli olaraq Azərbaycan tikinti üçün heç kimdən maliyyə istəmədi, tam tərsinə, Gürcüstan və İrana kreditlər verdi ki, dəmir yollarının tikintisi sürətləndirsin". **Politoloqun fikrincə, erməni sərhədlərinin əksəriyyəti Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun işə başlamasını və Tehranda 3 dövlət başçısının şimal-cənub xəttinin işə salınmasının müzakirəsi ilə bağlı görüşünü faktiki Ermənistanın məğlubiyyəti kimi dəyərləndirdilər:** "Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlaması qonşu ölkə ətrafındakı mühasirəni gücləndirir və İrəvanı bütün qazanclardan məhrum edir. Bir erməni müəllif yazıb ki, müharibə əbədi deyil və bir gün Ermənistan da regional layihələrə qoşulacaq. Yaxşı istəkdir, ancaq bunun reallaşması üçün əsas şərt Ermənistanın işğal altında saxladığı Azərbaycan torpaqlarını boşaltmasıdır. İrəvan hələ ki bunu yerinə yetirməyə hazır deyil. Deməli, Ermənistan regional layihələrə qoşula bilməyəcək və gətirdikə kasıblaşacaq".

E.Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a onu da bildirdi ki, Bakı-Tiflis-Qars və Şimal-Cənub layihələri Ermənistanın təcridini gücləndirəcək və bunun Dağ-

Daha sonra hər cür imkandan istifadə etmək olar ki, əməkdaşlıq və qonşuluq edək. Azərbaycan heç kəsin torpağını işğal etməyib", - nazir bildirib. İstənilən halda Ermənistan üçün seçim anıdır. Ən azı Tehran zirvəsində dərs çıxartmaq üçün yeni xəbərdarlıqlar səsləndi...

Elə Serj Sərkisyanın son açıqlaması da İrəvanın ciddi tələddüdlər içində olduğu qənaətini ortaya qoyur. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizama salınması məsələsində güzəştlərlə bağlı Ermənistanı ağırlı qərar gözləyir. Bu barədə Ermənistan prezidenti hakimiyyətində ağırlı qərar olacaq. Həll yolu güzəştlərsiz mümkün deyil", - deyən Sərkisyan söhbətin hansı qərarlardan getdiyini konkretləşdirməyib. Lakin "Joxovurd" qəzeti diplomatik mənbələrə istinadən yazır ki, Sərkisyan ərazilərin qaytarılmasından danışıq: "ATƏT-in Minsk Qrupu, eləcə də daha böyük oyunçular Ermənistanı buna məcbur edir". Ermənistanın millətçi Daşnaksütyun Partiyasının parlament fraksiyasının katibi Aqvan Vardanyan da Sərkisyanın fikirlərini bölüşüb və qeyd edib ki, problemin həlli Ermənistan üçün ağırlı olacaq.

Gözləyək, görək İrəvan özündə cəsarət tapıb özünü-təcrid siyasətindən imtina edəcəkmiz?..

İran və Azərbaycan prezidentlərinin 2 gün əvvəl Tehranda keçirilən görüşündə qarşılıqlı-iqtisadi əlaqələrin inkişaf etdirilməsi yolları müzakirə olunub. Müzakirələr zamanı İran prezidenti Həsən Ruhani qarşılıqlı ticarət əlaqələrinə dolların imtinaya alınmasını, hesablaşmaların milli valyutalarla aparılmasını təklif edib.

İran prezidentinin rəsmi saytının yazdığına görə, H. Ruhani görüş zamanı "iki ölkə iqtisadi-ticarət münasibətlərindəki hesablaşmalarında öz milli valyutalarından istifadə edə bilərlər", - deyərək qeyd edib. İranla Azərbaycan dollarından imtina edərək, qarşılıqlı iqtisadi əlaqələri milli valyutalar üzərinə keçirə bilərlərmi? Bu, Azərbaycan üçün hansı üstünlük və ya təhlükələr yarada bilər?

Atlas Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu bildirir ki, dolların imtina olunması məsələsi illər boyu müxtəlif dövlətlər tərəfindən gündəmə gətirilir: "Bu məsələdə əsas təşəbbüskarlıq Çinə məxsusdur. Son illərdə Rusiya və Türkiyə də dolların imtina məsələsini gündəmə gətiriblər. Lakin dolların dünyadakı mövqeyi o qədər güclüdür ki, indiyədək heç bir dövlət ondan imtinaya nail ola bilməyib. Bu baxımdan, İran prezidentinin təklifi həttə icrasına başlansa belə, düşünürəm ki, müsbət nəticə versin. Təklifin olması hələ Azərbaycanın onu qəbul etməsi, dərhal həyata keçirməsi demək deyil. Aydın məsələdir ki, Azərbaycan təklifə dərhal yox deməyəcək. Həttə mümkündür ki, müəyyən dövr ərzində qarşılıqlı iqtisadi əlaqələr milli valyutalarla həyata keçirilsin. Azərbaycan bundan xeyir görsə, davam etdiriləcək. Lakin bundan zərər çəkilsə, Azərbaycan tərəfi imtina edəcək".

Politoloq hesab edir ki, İranla Azərbaycanın qarşılıqlı ticarətdə dolların imtina et-

məsi məsələsini hansısa sənədlə rəsmiləşdirmək mümkün deyil: "Bu elə məsələdir ki, onun hansısa sənədə salınması mümkünsüzdür. Çünki bunun İranın özünə nə qədər xeyirli olacağı belə belli deyil. Dünya iqtisadiyyatı çox dinamikdir, dəyişikliklər sürətli gəlir. Dolların kursu, həmçinin İran və Azərbaycanın rəsmi valyutalarının kursu da tez-tez dəyişir. Belə bir vaxtda Həsən Ruhaninin təklifinin reallaşması mümkün görünmür".

Məlumdur ki, Azərbaycan Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin mümkün qədər tez işə düşməsinə maraqlıdır. Həttə işlərin sürətlənməsi üçün dəhlizin İran ərazisindəki hissəsinin - Astara-Rəşt demiryol xəttinin tikintisi üçün qonşu dövlətə böyük həcmdə kredit də ayırır. İran tərəfi bu amildən Azərbaycana dolların imtinaya razı salmaq məqsədilə təzyiq vasitəsi kimi istifadə edə bilərmi? E.Şahinoğlu hesab edir ki, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin mümkün qədər tez işə başlamasında maraqlıdır: "Düzdür, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin tez işə düşməsinə Azərbaycan maraqlıdır. Lakin İran da bu məsələdə maraqsız deyil, həttə deyərdim ki, bəlkə də Azərbaycandan daha çox maraqlıdır. Bu baxımdan, layihənin yubanması İrana da sərf etmir. Bu gün iqtisadi sanksiyalar altında yaşayan İrandır, Azərbaycan deyil. Azərbaycana qarşı heç bir ölkə iqtisadi sanksiya

Ekspertlər İranın Azərbaycana dollardan imtinaya çağırışını şərh etdi

Elxan Şahinoğlu: "Bu elə məsələdir ki, onun hansısa sənədə salınması mümkün deyil"

tətbiq etməyib. Biz Ermənistan istisna olmaqla, bütün ölkələrlə sərbəst iqtisadi əlaqələr qura bilirik. İranın isə belə imkanları elə də geniş deyil. Hazırda İranın sanksiyaların yumşalmasını istifadə etməklə dünyaya açılması daha vacibdir, nəinki dolların imtina. Digər tərəfdən, İran üçün elə əhəmiyyətlidirsə, birinci özü imtina etsin dolların - neft-qazını dollarla satmasın. Yaxud elə Azərbaycandan aldığı krediti dollarla alıb, milli valyuta ilə ticarət, iqtisadi əlaqə qurmaq yaxşıdır elə öz milli valyutası ilə istəyirdi də".

İqtisadçı-ekspert, İqtisadi

Vüqar Bayramov: "Dollardan birdəfəlik imtina mümkünsüzdür"

dollarını, bu ilin 1-ci yarısında isə 134,5 milyon dollarlıq qarşılıqlı dövriyyənin 125 milyon dollarını bizim İrandan idxalımız təşkil edib. Bu şəraitdə heç də həmişə sabit olmayan milli valyutalarla alver Azərbaycan üçün nə qədər xeyirli ola bilər? İqtisadçı-ekspert deyir ki, milli valyutaya keçid idxal çox olan ölkə üçün əlverişli ola bilər: "Kənardan məhsul idxalı çox olan ölkələr daha çox dollara - yəni bugünkü dünyanın ən dövrəli valyutasına ehtiyac duyurlar. Bu baxımdan, hansısa ölkə ilə hesablaşmanın milli valyutalarla aparılması həmin ölkədə dollara tə-

ləbatı azalda bilər. Lakin məsələ burasındadır ki, həttə hesablaşma İran və Azərbaycan milli valyutası ilə aparılarsa belə, bu, dollardan tam imtina demək olmayacaq. Çünki İranla Azərbaycanın valyutası arasında məzənnə birbaşa müəyyənləşdirilmir. Milli valyutaların kursunu müəyyənləşdirmək üçün də onların dollarla olan kursundan istifadə olunur. Yəni kros məzənnə tətbiq olunur. Bu isə o deməkdir ki, həttə qarşılıqlı ticarət milli valyutalarla həyata keçirildiyi təqdirdə də dollarsız keçinmək mümkün deyil".

□ DÜNYA

ABŞ-ı lotereya ilə görmək arzusu - "Green Card" erası bitir

Tramp 1990-cı ildən tətbiq olunan proqramı dayandırır

ABŞ prezidenti Donald Tramp Nyu-Yorkdakı terror aktından sonra xarici ölkələrin vətəndaşlarının "Green Card"la (Qrin Kart) Amerikaya girişinə qadağa qoymağın vacibliyini bəyan edib. Qeyd edək ki, avqustun əvvəlində də Donald Tramp ildə 1 dəfə keçirilən "Green Card" proqramından imtina təklifi ilə çıxış etmişdi. Artıq bununla bağlı Tramp administrasiyası yeni qanun layihəsi də hazırlayıb. Layihəyə əsasən, sözügedən proqram vasitəsilə ABŞ vətəndaşlığının verilməsi ləğv ediləcək və yalnız maliyyə imkanları yüksək olan

şəxslər bu ölkədə daimi qala biləcək. "Green Card" pulsuz lotereya proqramı 1990-cı ildən tətbiq edilir. Hər il bu vasitə ilə 50 min insan ABŞ vətəndaşlığını qəbul edir. Rəsmi terminologiyaya əsasən, "Green Card" ABŞ-da daimi yaşamaq icazəsidir. Bu sənəd sahibinə ABŞ-da qanuni əsaslarla yaşamaq və səsvermə hüququ istisna olmaqla, ABŞ vətəndaşlarına şamil olunan bütün hüquqları əldə etmək imkanı verir. "Green Card" sahibinə ABŞ vizasını əldə etmək lazım

deyil. Kart sahibi özünə rahat olan zaman ölkəyə gəlib-gedə bilər. Yeganə əsas tələb bir təqvim ili ərzində 6 aydan az olmaqdır. Əgər "Green Card" sahibi 1 ildən artıq müddətdə ABŞ-da olmasa, geri dönmə zamanı (kartın olmasına baxmayaraq) o, ölkəyə buraxılmaya bilər. Əksər hallarda "Green Card" 10 illik müddətə verilir. 5 ildən sonra isə kart sahibi ABŞ vətəndaşlığı əldə edə bilər. Vətəndaşlıq əlavə üstün-

lük və ABŞ-da məcburi 6 ay yaşayış tələbinin ləğvi deməkdir. Kart sahibi bütün mövcud miqrasiya qanunlarına tabedir. Bu, o deməkdir ki, əgər miqrasiya xidməti şəxsin bu sənədi yalan məlumatlar, firlədaq yolu ilə əldə etdiyi qənaətinə gəlsə və ya kart sahibi cənayət törətsə, "Green Card" ləğv oluna bilər. Bəs "Green Card" proqramı nədir? "Green Card" proqramı 1990-cı ildə ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən hazırlanıb və bu proqramla ABŞ-a "Green Card" vəsiqəsi qazanan şəxslər müəyyən olunur. Hər il müraciət edən

yüzminlərlə şəxs içərisindən 50.000 şəxs qalib olur və onlar ABŞ-a leqal formada köçə bilərlər. Proqramda seçilmələr kompüter vasitəsilə təsadüfi formada aparılır və qalib gəlmək üçün xüsusi kriteriyalar yoxdur. Bu proqramın əsas məqsədi ABŞ-da immiqrantların müxtəlifliyini artırmaq, eyni zamanda çatışmayan işçi qüvvəsini digər ölkələrin vətəndaşları hesabına aradan qaldırmaqdır. Bəs bu proqramda iştirak etmək üçün necə müraciət etmək olar? "Green Card" proqramına müraciət etmək üçün orta

məktəb təhsili əlavə kifayətdir. Müraciət etmək istəyən şəxs özü ilə bağlı məlumatları daxil etməklə lotereyaya müraciətini internet vasitəsilə ünvanlayır. Müraciət etmək üçün ingilis dili bilmək tələb olunmur. Proqrama müraciət etmək ödənişsizdir. Bu lotereya ABŞ-a 1995-ci ildən bəri yarım milyon immiqrantın gəlməsi ilə nəticələnib. Ancaq prosesin gələcəyini şübhə altına alan daha bir hadisə bir qədər əvvəl baş verib. Belə ki, həm ABŞ Nümayəndələr Palatası, həm də Senat proqrama maliyyə vəsaiti ayrılmasının aradan qaldırılması haqda qərar qəbul edib. ABŞ-da ziddiyyətlərə səbəb olan lotereya dünyada son dərəcə böyük populyarlığa malikdir. Hər il müraciət edənlərin sayı milyonlarla olur və müraciətlər ildən-ile artır. Azərbaycandan indiyədək "Green Card" vasitəsilə ABŞ-a gələnlərin sayı barədə dəqiq məlumat olmasa da, müraciət edənlərin sayının getdikcə artdığı bildirilir. **□ Etibar SEYİDAĞA**

Tanınmış aktyor Əjdər Zeynalovla İrəvan Dövlət Dram Teatrının direktoru İftixar Piriye arasında qalmaqal davam edir. Aktyor direktorun haqqında səsləndirdiyi ittihamlara cavab vermək və məsələyə aydınlıq gətirmək üçün "Yeni Müsavat" qəzetinin redaksiyasında qonaq olub. Onunla söhbətə İ. Piriyevlə arasında yaranan konfliktin səbəbindən başladıq:

- Öncə onu qeyd edim ki, İftixar Piriyevin müsahibəsini oxuyandan sonra təəssüf etdim ki, onun cəfəngiyyatdan ibarət fikirləri mətbuatda yer alıb. Onun dedikləri tamamilə uydurmaldır. Direktor səlahiyyətindən istifadə edib, qanunsuz işlər görür. Teatrda bütün yaradıcı işlərə baş rejissor cavabdehdir. Direktor menecerdir, tamaşanı satmaq onun başlıca görevidir. Piriye yazdığı pyeslərini güclə səhnəyə qoyur və teatrla öz gəlir mənbəyinə çevirib. Mərhum prezident Heydər Əliyev haqqında pyes yazıb və səhnələşdirib. Heydər Əliyev rolunu da özü oynayır. Dünyada bir qanun var, görkəmli dövlət xadimləri haqqında kino çəkilsə, ya da tamaşa qoyulursa, xüsusi komissiya yaradılır. Komissiya həmin aktyorun dövlət xadimini necə canlandırma biləcəyinə qiymət verir. Amma Piriye bu qaydağa məhəl qoymadan, özbaşına Heydər Əliyevin obrazını özü canlandırır. Beləliklə, teatrla "Xəkəndaz" truppasına çevirib. Direktor işlədiyi müddətdə onlarla istedadlı və təcrübəli aktyorları teatrdan didərgin salıb. Bu haqsızlığa etiraz etdiyim üçün mənimlə düşmənləşib. Qanunsuz olaraq işdən uzaqlaşdırılmışam.

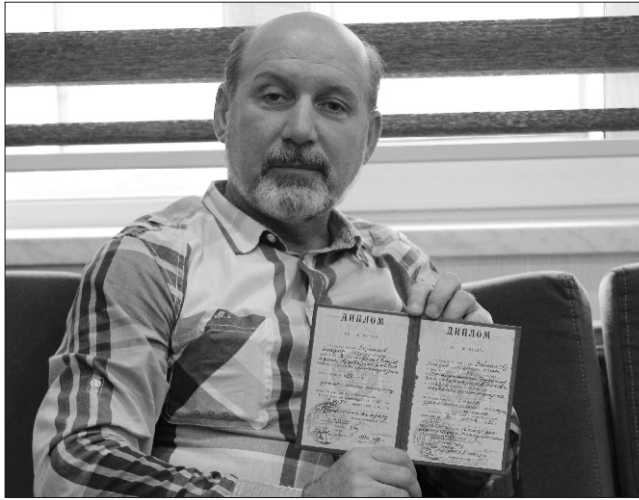
- **İftixar Piriye sizi diplom olmayan, səriştəsiz aktyor, alverçi adlandırdı.**

- Bəli. Deyib ki, diplomum yoxdur, səriştəsiz aktyoram. Küçə alverçisi olmuşam. Mənim diplomum var, universitetdə sənət müəllimlərim də çox nüfuzlu şəxslər olub. İftixarın məqsədini anlamıram, haqqımda əsassız fikirlər səsləndirir. 30 ildən çoxdur ki, İrəvan Teatrında çalışıram. Son iki aya kimi ayağa qalxmamışam. Onun əməlləri artıq səbrimi tükətdi. 2002-ci ildən bəri İftixar Piriyevin əməlləri bütün çıpaqlığı ilə göstərilir, ortaya fakt qoyulur, lakin heç kim ona "dur" demir. Fəxri adım olmasa da, az-çox sənət aləmində imzam var. Tamaşalarda baş rollar ifa etmişəm. Təəssüf edirəm ki, qədim tarixə malik teatra bu cür səriştəsiz adam rəhbərlik edir. Deyir ki, çəkildiyim filmlərdə ancaq epizodik rollar oynayıram. Əvvəla, klassik ələmə ilə desək, rolun böyüyü, kiçiyi olmaz. Baş rola da çəkilərəm, epizodik rola da. Rejissor aktyoru hansı obrazda görürsə, aktyor da onu canlandırmalıdır. "Əhməd haradadır?" filmində Azərbaycan teatri və

"İftixar Piriye teatr rəhbər gələndən alverlə məşğul olub"

Aktyorla teatr rəhbərinin qalmaqalı davam edir; **aktyor Əjdər Zeynalov:** "Məmur özbaşınalığına son qoyulsun, mən qanunsuz olaraq işdən uzaqlaşdırılmışam"

- **İftixar Piriye şəxsən etirazınızı bildirmisinizmi?**

- Dəfələrlə bildirmişəm. Bir xüsusiyyəti var ki, ona bir məsləhət verən insanı qaralayır, acığını çıxır. Şər atmaq onun peşəsidir. Onun teatrla bütün əməkdaşlarına bir sözü var, xoşun gəlmirsə, ərizəni yaz, işdən çıx. Elə bil bu dövlət idarəsi özünün şəxsi mülküdür. Məni işdən azad edib. Deyir ki, peşəkar deyilsən. Bəs illərdir teatrdə necə çalışmışam? Mənə o rollar niyə verilib? Əmək Məcəlləsinin 72-ci maddəsinin "C"

desə də, sonda minibusla getdik. Maşına tamaşanın dekorasiyası, əlbisələr və çamadanlarımız güclə yerləşdi, Azərbaycana dönəndə işə ayağımızın altına çoxlu maşın "zapçast"ı alıb yığı. İndi sualına cavab versin, alverçi kimdir? Nazirlər Kabinetinin sərəncamı var. İstər dövlət, istərsə də özəl sektordə işləyən vətəndaş hansısa ölkəyə ezamiyyətə gedəndə azından gündəlik ezamiyyət xərci 165 avro təşkil edir. Oraya hotel və yemək xərcləri aiddir. O qədər qastrollara getmişik, heç birində bizə ezamiyyət pulu verilməyib. Ezamiyyət xərcini dövlətdən alıb, cibinə qoyub. Elə vaxt olub ki, İstanbulda tamaşadan çıxıb gecə ac yatmışıq. 100 lirəyə görə 20 nəfərlik truppamı ac qoyub.

- **Bir müddət əvvəl teatrın təmirsiz olmasından da narazılıq etmişdiniz.**

- Hazırda teatrımızın binası qəzalı vəziyyətdədir, amma bu onu maraqlandırmır. Pəncərələri qırığıdır, oturmağa stulumuz yoxdur. Hər şeyi Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin üstünə yıxmaq olmaz. Qastrollarda aktyorların alın təri sayəsində dəstə-dəstə pullar qazanıb. Həmin pullardan ayrılıb dam örtüyünü düzəltməyə birlərdi. Teatrdə ölü canlar var, onların pulu bunun cibinə gedir. İstəsəydi, yaradıcı insanlar, aktyorlar üçün şərait yaradardı. Teatr aktyorların ikinci ailəsi deməkdir. Teatr

aktyor üçün həyatdır. Axı biz rollarımızla nəfəs alırıq. Er-mənili başa düşdük, düşməndirlər, yerimizi-yurdumuzu aldılar. İkinci dəfə İftixar bizi didərgin saldı. Beləliklə də 135 illik şanlı ənənələri olan teatrla məhv sürükləyir.

- **Qanunsuz olaraq işdən çıxarıldığınızı dediniz. Bu barədə məhkəməyə müraciət etmişinizmi?**

- Binəqədi Rayon Məhkəməsinə müraciət etmişəm. İnanıram ki, məhkəmə pozulmuş hüquqlarımı bərpa edəcək. Mənə dedilər ki, Binəqədə İftixarın vəzifəli dostları var, tapşırıdacaq, məhkəməni uduzacaq. Dövlətə və qanunlarına inanıram. Çünki onun verdiyi əmr heç bir məntiqə sığmır. Çünki səhv maddə ilə məni işdən uzaqlaşdırıb. İki gün içində yalançı təqdimat hazırlandı, həmkarlarım,

"Həmkarlarım, aktyorluğun sirlərini öyrətdiyim insanlar üzümə dayandılar"

kinosunun ən dahi sənətkarlarından biri olan SSRİ xalq artisti Ədil İsgəndərov xırda və epizodik rollardan birini, Qoçu rolunu ifa edib. Bu filmə onun bircə cümləsi var. Burada qəbahət olan nə var ki? Alver etmək də ayıb deyil. O, yaxşı bilir ki, İncəsənət Universitetinin aktyorluq fakültəsini bitirmişəm, diplomum da var. İllərdir tanıyır məni.

- **O, bu faktları bilib-bilə niyə təhrif edir?**

- Onun tək düşüncəsi teatrdən qisas almaqdır. Bədi cəhətdən dayaz olan cizmə-qaralarını tamaşaya qoyur. Dünya dramaturgiyasına və milli klassiklərimizə üz tutmur. Çünki pul ödəyəcək. O, ancaq dayaz əsərlərlə pul qazanmaq, hər hansı bir vəzifəyə

qalmaqal haqqında düşünür. Teatr onu maraqlandırmır. Əgər teatrdə hər hansı bir uğurlu tamaşalar olubsa, bu, rejissorların təşəbbüsü ilə baş tutub.

bəndi ilə məni işdən azad edib. Guya peşəkarlıq səviyyəmə aşağıdır, iş ahəngini və nizam-intizam qaydalarını pozmuşam. Kim onun bu əmrini oxuyursa, gülür. Özünü

☐ **Könü İBRAHİM**
Fotolar Məhəmməd Türkmən

Bu yaxınlarda Xəzər rayonu, Şüvəlan qəsəbəsində yerləşən, sağlamlıq imkanları məhdud uşaqlar üçün nəzərdə tutulmuş 12 nömrəli xüsusi internat məktəbinin tərbiyəçisi Gülnar Ələsgərova məktəbin direktoru Allahverdi Vəliyevin ona əxlaqsız təklif etdiyini bildirdi. Bunun ardınca isə Xaçmazın Arzu kəndindəki orta məktəbin direktoru 62 yaşlı Gülməz Alxasov məktəbin 6-cı sinfində oxuyan qızlardan birinə qarşı əxlaqsız hərəkət edib. Ötən il isə Şamaxıda bir müəllim şagirdi ilə cinsi əlaqədə olub onu hamilə qoymuşdu...

Əvvəllər müəllim adını daşıyan şəxslərlə bağlı bu cür olaylara rast gəlinməzdi. Son illərdə isə təhsil ocaqlarında baş verən bu hadisələr də intihar hadisələri kimi adışmış və günlər keçdikcə artmaqdadır. Uşaqlarımızı, onların təlim-tərbiyəsini əmanət etdiyimiz məktəblər də artıq güvənsiz hala gəlib. Sovet dövründə məktəblərdə bu kimi hadisələr çox az hallarda baş verirdi. Baş versə belə o müəllim və ya direktor dərhal işdən azad edilir, həmçinin cinayət məsuliyyətinə cəlb edilirdi. İndi isə bu cür əxlaqsız hərəkətlərə yol verən direktor, müəllimlər işdən azad edilməklə kifayətlənir. Onlar daha sonra başqa yerdə və mühtidə eyni hərəkəti təkrar edirlər.

Maraqlıdır, məktəblərdəki bu azgınlığın qarşısı necə alınmalıdır?

Şagirdə qarşı əxlaqsız hərəkətlər edən direktora cinayət işi açıldı

Mələhət Mürşüdlü: "Cəmiyyətdə baş verən əxlaqi-mənəvi hadisələr məktəbə də öz təsirini göstərir"

Azad Müəllimlər Cəmiyyətinin sədri Mələhət Mürşüdlü bildirir ki, bu cür şəxslər işdən çıxarılmaqla, müəllimlik hüququndan məhrum edilməklə yanaşı ən ağır cəzalıdır: "Məktəb də cəmiyyətin bir parçasıdır. Cəmiyyətdə baş verən əxlaqi-mənəvi hadisələr məktəbə də öz təsirini göstərir. Tamamilə doğrudur ki, son illər biz məktəbdə əxlaqi dəyərlərə zidd olan hərəkətləri müşahidə edirik. Bu hərəkətlərin birbaşa məktəbə rəhbərlik edən direktorlar tərəfindən edilməsi bağlıdır. Təhsil müəssisəsinə uşaqların taleyi tapşırılmış, əxlaqi-mənəvi dəyərləri məktəblərə, müəllimlərə öyrətmək işinin lideri - məktəb direktoru öz əxlaqsız hərəkətlərdir, bu, çox ağır cinayətdir. Ümumiyyətlə, bu, yalnız məktəbdə yox, cəmiyyətdə qınamılısı bir işdir. Düşünürəm ki, bu faktlar ictimaiyyətdən gizlədilməməlidir, mətbuatın həyəcan

maqla, müəllimlik hüququndan məhrum edilməklə yanaşı ən ağır cəzalıdır: "Məktəb də cəmiyyətin bir parçasıdır. Cəmiyyətdə baş verən əxlaqi-mənəvi hadisələr məktəbə də öz təsirini göstərir. Tamamilə doğrudur ki, son illər biz məktəbdə əxlaqi dəyərlərə zidd olan hərəkətləri müşahidə edirik. Bu hərəkətlərin birbaşa məktəbə rəhbərlik edən direktorlar tərəfindən edilməsi bağlıdır. Təhsil müəssisəsinə uşaqların taleyi tapşırılmış, əxlaqi-mənəvi dəyərləri məktəblərə, müəllimlərə öyrətmək işinin lideri - məktəb direktoru öz əxlaqsız hərəkətlərdir, bu, çox ağır cinayətdir. Ümumiyyətlə, bu, yalnız məktəbdə yox, cəmiyyətdə qınamılısı bir işdir. Düşünürəm ki, bu faktlar ictimaiyyətdən gizlədilməməlidir, mətbuatın həyəcan

siqnalı verdiyi andan təcili araşdırmalar aparılmalı, belə insanlar məktəbdən uzaqlaşdırılmalıdır. Çünki belə məlumatların özü təkzibedilməz, rəhbərə xələl gətirən bir faktlar, məlumatlardır. Belə insanlar nəinki rəhbərlik, hətta müəllimlik hüququndan məhrum edilməli və sözsüz ki, işlədiyi qəbahətlərin dərəcəsinə görə də cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməlidir. Cinayət varsa, cəza da var. Keçən il, səhv etmərsə, Beyləqanda belə bir məlumat yayılmışdı ki, qız şagirdi digər oğlanlar tərəfindən qeyri-əxlaqi hərəkətlərə məruz qalıb, şantaj edilib. Bütün bunların hamısı məktəb rəhbərlərinin öz yerində olmamasının və əxlaqi-mənəvi aşınmanın göstəriciləridir ki, bu, birbaşa bəzi rəhbərlərdə, məktəb direktorlarında öz əksini tapır".

Qeyd edək ki, Xaçmazda 12 yaşlı şagirdə qarşı əxlaqsız hərəkətlər edən məktəb direktoru barəsində artıq cinayət işi başlanıb və direktor Gülməz Alxasov həmin iş üzrə təqsirləndirilən şəxs qismində saxlanılıb. Məktəbə direktor təyin edilərkən onun psixologiyası yoxlanılıb. Direktor olmaq istəyən namizədlər tərcümeyi-hal, xasiyyətnamə də daxil olmaqla, çoxsaylı sənədləri nazirliyə təqdim etdikdən son-

ra test imtahanına buraxılırlar. Yüksək bal toplayan namizədlər söhbətə dəvət edilir. Ancaq bir çox ölkələrdə direktor işləmək istəyənlərlə sonda psixoloq da söhbət edir. Bəzən ola bilər ki, şəxsin psixi problemləri olsun, ancaq bunu asanlıqla gizlədə bilsin. Bu cür şəxslər direktor və ya müəllim vəzifəsinə təyin edildiyi üçün məktəblərdə neqativ hallar baş verir. Valideynlər də bilmədən bu cür manyak, sapıqlara öz övladını, onun təlim-tərbiyəsini həvalə etmiş olur. Nəticə isə göz qabağındadır. Ümumilikdə bu il Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin 1 əməkdaşı, 15 təhsil müəssisəsinin rəhbəri, 13 direktor müavini, 2 müəllim, 1 laborant, 1 günə uzadılmış qrup rəhbəri vəzifədə azad edilib. Eyni zamanda Bakı Şəhər Təhsil İdarəsinin 1 əməkdaşı, 16 məktəb direktoru, 31 direktor müavini, 78 müəllim, 1 uşaq birliyi rəhbəri intizam məsuliyyətinə cəlb olub. Bundan başqa, 16 təhsil müəssisəsinin rəhbəri, 3 direktor müavini, 78 müəllimə xəbərdarlıq edilib. Belə görünür ki, ilin sonunadək bu rəqəmlər artacaq.

□ Günel MANAFLI

Krossvord qəzetlərinə maraq qalmayıb - səbəb

Bir zamanlar populyarlıq qazanan bu nəşrlər indi köşklərdə saralıb...

90-cı illərdə, 2000-ci illərin əvvəllərində parklarda, avtobusda, ofislərdə, müştəri gözləyən taksi sürücülərinin əlinə bir qəzet krossvord qəzeti gərəkirdi. Hətta buna günlərini belə sərf edənlər vardı. Yüz minlərlə tirajla, müxtəlif adlarla çıxan bu krossvord qəzetləri köşklərə gələn kimi satılır və hər gün çıxırdı. Hətta axşama yaxın bu qəzetlər tapılmırdı. Ən ciddi siyasi qəzetlər belə oxucu cəlb etmək üçün qəzetin bir səhifəsini krossvordda ayırırdı ki, insanlar bu qəzetləri də alsınlar, siyasi-ictimai proseslərdən xəbərdar olsunlar. İndi isə krossvord qəzetlərinin tirajları, sayı azalıb, bu qəzetlər günlərlə, bəzən isə aylarla köşklərdə qalır. Onları alanlar demək olar ki, yox dərəcəsinə düşüb.

İlk krossvord 1913-cü ilin 21 dekabrında "Uordl" qəzetinin bazar günü sayında Nyu-York sakini Artur Vinn tərəfindən tərtib edilərək, çap olunub. Bu tarix rəsmi olaraq ilk krossvordun yaradılması tarixi hesab edilir və Ginnin Rekordlar kitabına daxil edilib. Rusiyada isə ilk krossvord 1925-ci ilin 2 dekabrında Leninqradda "Rezets" adlı ədəbi jurnalın 48-ci nömrəsində dərc olunmuşdu. 2013-cü ildə isə artıq müxtəlif çətinlikdə krossvordlar dərc edən 400-dən çox ixtisaslaşmış nəşriyyat qeydə alınıb. Zaman keçdikcə krossvordlar internetə köçürülüb, burada yeni həyat qazandı. Klassik krossvorddan savayı 24 müxtəlif növ elektron krossvordlar mövcuddur. İlk yapon krossvord 1987-ci ildə yaranıb. Heroqliflər adı sözlər kimi kəsişmə bilmədikləri üçün yapon krossvordları ağ-qara və yaxud rəngli şəkildəndən ibarətdir. Belçika şəhəri Brüggedən olan Roje

Boukard krossvord tərtibatçıları arasında ilk yeri tutur. O, öz 65 ilində Ginnin Rekordlar kitabı üçün uzunluğu 31 metr, eni isə 53 santimetr olan və 50 min 400 sözəndən ibarət olan ən böyük krossvord tərtif etmişdi. Bu krossvordun sualları 3 min 724 səhifə tuturdu.

Hazırda Azərbaycanda neçə krossvord qəzetinin olduğunu, qiymətini və alıcılarının kimlər olduğunu öyrənmək üçün bir neçə qəzet köşkünə baş çəkdik. Qəzet köşklərində "Xəzine", "Komet", "Star", "Əks-səda", "Elita" adlı krossvord qəzetlərinə rast gəldik. Bunların qiyməti isə 50 qəpikdir. Bu qəzetlərdən bəzilərinin bütün səhifələri sırf krossvordda həsr edilib, elə qəzetlərdə var ki, səhifələrində krossvordla yanaşı letifələr də yer alır.

Qəzet satıcısı Ramil Əliyev deyir ki, indi krossvord alanların sayı olduqca azdır: "Mən 20 ilə yaxındır ki, qəzet satışı ilə məşğul

olmuşam. Əvvəl səyyar satıcı idim. 2000-ci illərdə krossvordlar çox satılırdı. İndi heç üzünə baxanda yoxdur. Əvvəllər bu qəzetlər çox populyar idi. Yaşından, vəzifəsindən asılı olmayaraq hamı alırdı. İndi günlərlə, həftələrlə köşkün vitrinində qalır".

Digər qəzet satıcısı isə krossvord alıcılarının daha çox yaşlı insanlar olduğunu dedi: "Daha çox qocalar krossvord alır. Hər dəfə burda yolun kənarında dayanan taksi sürücüləri alır".

Söhbətin bu məqamında əlinə lotereya bileti olan bir yaşlı kişi gəlib krossvord qəzeti istədi. Alxan Məmmədov adlı alıcı deyir ki, bekarlıqdan krossvord işləyir: "Bekar olanda krossvord həll edirdim. Bunu cavan vaxtlarımda da edirdim. İndiki cavanlar ancaq kompüter, müxtəlif oyunlar oynamaqla məşğuldur. Biz yaşlıların isə yeni texnologiyalardan başı çıxmır. Ona görə də başımızı belə şeylərlə, krossvord işləməklə, nərd oynamaqla qatırıq".

Tədqiqatçıların fikrinə görə,

krossvord həll etmək insanın zehni, dünyagörüşünü, yaddaşını inkişaf etdirir. Amerikanın Viskon-sin-Medison Universitetinin alimləri yuxu mexanizmi üzərində apardıqları tədqiqatlar nəticəsində krossvord həll etməyin insan yuxusunu xeyli yaxşılaşdırdığı və uzadıldığı qənaətinə gəliblər. Britaniya alimləri isə krossvord həll etməyin insanı arıqlatdığını sübut edib. Tədqiqat müəllifləri bunu ar-

tiq çəki problemi olan şəxslərə çox xəbərdar kimi təqdim ediblər. Onların bildirdiyinə görə, arıqlamaq istəyən şəxsin fiziki işə həvəsi yoxdursa, o, özünü zehni əməyə verməlidir. Alimlərin məlumatına görə, 1 daqiqə ərzində baş beyin 0, 1 kalori yandırır, zehni əmək zamanı isə bu rəqəm 1, 5 kaloriyə qədər artır.

□ Günel MANAFLI
Fotolar müəllifindir

DİQQƏT! 2011-ci ildən bütün Beynəlxalq Bal Sərgilərinin qalibi "Darı Tyan Şana" (Qırğızıstan) şirkətinin bal və müalicəvi bal məhsulları Bakıda!

Atbaşlı balı (Ağ bal)

Esparset balı (monoflor)

İssik kul balı

Karkıra balı

Uzqen balı

Mumiya

Jensen balı

Şan Balı

Arı südü.

Şirkətin məhsulları yarmarka və bazarlarda satılmır. Məhsulları bu ünvandan ala bilərsiniz: Neftçi Qurban küçəsi-119. (Bayıl Doğum evinin yanı) **Əlaqə telefonu: (012) 49123-82; (051) 922-15-71**

Cümə söhbətləri

Bismilləh-Rahmə-nir-Rahim!
 Zaman daima insan həyatında önəmli rol oynayır. Lakin dünya inkişaf etdikcə, irəlilədikcə zaman insanın həyatında daha da çox, hətta ən ciddi amillərdən birinə çevrilir. Zətin, insan ömrü elə məhz zamana bağlıdır. Və getdikcə ömrün necə sərf olunması məsələsi daha çox əhəmiyyət kəsb etməyə başlayır. Belə ki, insanın bir çox məşğuliyyəti artıqca zamanın gerçək mənada nə olduğunu və onunla necə münasibət qurmalı olduğunu barədə daha çox təfəkkür etmək təbii bir zərurətə çevrilmişdir.

Zaman - məxluqata aid bir fenomendir

Zaman - yaradılışın ən mühüm fenomenlərindən biridir. Yaşadığımız ömür hansısa hissələrdən ibarətdir. Ömür illərdən, illər aylardan, aylar günlərdən ibarətdir. Rəbbimiz Qurani-Kərimin "Ənbiya" surəsinin 33-cü ayəsində buyurur: "Allah Təala gecə və gündüzü yaratdı".

Mübarək ayədən bəlli olur ki, gecə və gündüz, ümumilikdə zaman - yaradılışlara, məxluqata aid bir fenomendir. Rəbbimiz elə-belə heç bir fenomeni yaratmayıb. Nə ayrılıqda gecə, nə də gündüz, nə bunların əvəzlənməsi, nə də bunların əvəzlənməsindən irəli gələn aylar, illər əbəz yerə xəlf olunmayıb. Təbii ki, illərin əvəzlənməsindən ibarət ömür, İlahi hikmətdən qaynaqlanaraq əta edilmişdir insana.

Çox mühüm və diqqət olunmalı məsələlərdən biri və zamanın sadəcə xəlf olunmaq üçün yaradılan bir hal olmamasını işarələndirən dəlillərdən biri budur ki, Rəbbimiz Qurani-Kərimdə "ay" sözündən 12 dəfə istifadə edib. Yəni, ilin aylarının sayı qədər müqəddəs Kitabımızda bunların xatırlanmasına rast gəlirik. Qurani-Kərimdə "gün" sözü isə ildəki günlərin sayı qədər - 365 dəfə işlənib. Tək halda bu söz belə sayda işlənib. Cəm halda isə "günlər" sözü - orta ayda olan günlərin sayı qədər - 30 dəfə işlənib. Düşünən insan üçün nə qədər burada ibarət var...

Bu, ümumi işarələndirici mahiyyət daşımaqda yanaşı, həm də müəyyən bir nizama, sistemə aid bir məsələdir. Bu harmoniyanın, dəqiq bir nəzmin, dəqiq intizamın olması o qədərdir ki, əziz Rəbbimiz Öz Kitabında hətta ayların, günlərin sayını da müəyyən kəmiyyətə uyğun işarələyir ki, insanlar zamanın xüsusi əhəmiyyətliyinə aygah olsunlar.

Əlamətdar məqamdır. Muxtəlif vəziyyətlərdə, situasiyalarda, 23 il ərzində deyilmiş ayələrin toplamından elə saylar ortalağa çı-

İlahi təqvim və biz

Hacı İlqar İBRAHİMOĞLU, ibrahimoglu@gmail.com
İlahiyyatçı-filosof, İcraşəhər Cümə məscidinin imam-camaatı

illəri".
Ömrümü bəndəliyim qədər uzat!

Əgər insan istəsə bu harmoniyaya qovuşsun - sadəcə dilə gətirməklə, qəlbədən keçirməklə başa gəlməz. Onun yaşadığı gün, ay, il gərəkdir. "İlahi təqvim"lə həmahəng olsun. Varlıq aləmində, yaradılış aləmində obyektiv olaraq mövcud olan bu həmahəngliyə qovuşmaq - öz daxilində bununla sinxronlaşdırma aparmaq deməkdir. Öz daxilini bu global ahəngə uyğunlaşdırmaq deməkdir. Günün, ayın, ilin tələbi nədirsə, bu gündə, bu ayda Yarıdan insandan nə istəyir, nə gözləyir - onu həyata keçirmək deməkdir həmahənglik.

"İlahi təqvim"

Zaman - insanın qərarı üzrə olan, insanların razılaşmasından doğan bir məfhum deyildir. İldə ayların, ayda günlərin sayı müəyyən astronomik və təbii amillərlə bağlıdır. Və insanların üzən-lədiyi deyil, İlahi mahiyyətlə yüklü bir mövzu olaraq, zaman xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Və bəndə gərəkdir bunun fərqi nə varsa, varlıq aləminin yaradılışında qoyulmuş nəzmi dərk etsin. İnsan ona verilən ömrün, həyatın bu qaydada - 30 günün bir ay, 365 günün 1 il, 12 ayın 1 il olmasını, Xalığın hikmətinə uyğun bir zamani qaydanın təzahürü olmasını diqqətdə saxlasın. İlahi təqvimin mövcudluğuna diqqət etsin.

Yaradılış aləmində nəzmin, ahəngliyin olması şüurlu varlıq olaraq insanın üzünə müəyyən seçim məsuliyyəti qoyur. İnsan bu nəzmə, bu ahəngliyə qoşula da bilər, bundan kənarda qala da bilər. Amma insan bu harmoniya, nəzm ilə həmahəng yaşamaq istəsə, "İlahi təqvim"in günlərinə qiymət verməlidir. Hər yeni günü müəyyən ovqatla qarşılamalı, hər günü mənalı və gözəl yaşamaq və hər günü sanki axırıncı gün kimi yola salmalıdır.

İnsan qiymət versə də, verməsə də, "İlahi təqvim"lə həmahəng yaşamaq istəsə də, istəməsə də bu təqvim öz axını ilə gedəcək. İnsan gecələrin gündüzlərlə əvəzlənməsinə fikir versə də, verməsə də bu İlahi harmoniya, nəzm, dəqiqlik mövcuddur. Hər rət Əli (ə) buyurur: "Nə tez ötür günün saatları, nə tez keçir ayın günləri, nə qədər tez sovuşur ilin ayları və nə qədər tez ötür ömrün

yi reqress sxemə xidmət edirsə - belə ömrün nə mənası?! Bu ömrün dəyəri yoxdur, əslində isə ümumiyyətlə mahiyyətdən məhrumdur. Çünki ömrün mahiyyəti insanı kamala çatdırmaq və yaradılışın yüksək missiyasını yerinə yetirməkdən ibarətdir.

Nə vaxt yaşam ömür adlanmır

Mübarək duada yüksək və gözəl bələğətlə bu məqama, ömrün bəndəliklə əlaqəsinə işarə olunur. Yəni bəndə: "ey Rəbbim! Nə zaman ki, ömrüm öz mahiyyətindən məhrum olacaq, nə zaman ki, mənim ruzigarım lənətlik iblisin proqramının həyata keçməsinin bir aləti olacaq - al məndən bu ömrü. Qoyma mənim ömrüm iblisvari xislətlərin inkişaf poliqonuna çevrilsin", - deyə diləyir.

"Al məndən bir ömrü ki, mənə

dər də çirkin dəymir. Bir gün ayrılır ki, artıq vicdanını, məsləkini, şəxsiyyətini, ləyaqətini, ulvi duyğularını, bəndəliyini hərraca qoyub. Bunları yerli-dibli itirir. Əvəzində təbii ki, heç bir şey əldə etmir - aldadıcı və müvəqqəti dekorasiya gərəkdə hesaba gəlmir axı...

Hər şey də nədən başladı? Bir anlıq, bir dəqiqəlik bəndəliklə, şəxsiyyət və ləyaqətlə yüklənmiş, yüklənməli olan qəlbə üzərində nəzərəti əldən verməsindən.

Günün neçə saati insana məxsusdur?

İnsan gərəkdir bir təhlil etsin ki, gününün neçə saati ona məxsusdur, neçə saatını isə iblisə "hədiyyə" edib. Həftənin neçə günü onundur, neçə gününü isə əvəzsiz itirib. İlinin nə qədərini bəndəlik edib, nə qədərini isə itirib. Özü də sadəcə itirməyib. Bir

sayılır. Maarifsizlik, cahillik ona səbəb olur ki, insan öz dininin fundamental əsaslarından bixəbər olur. İnsanların ehtiyaclarını aradan aparmaq bu qədər böyük savaba səbəb olduğu halda, əfsuslar olsun ki, bu kimi işlərə qol qoyan nə qədər də azdır...

- iman əhlinə gülərlülük - ibadətdən sayılır. İman əhlinə salam vermə və mülayim danışmaq - ibadət sayılır. İnsanların öz aralarında xoş rəftan, mehriban ünsiyyəti dinimiz tərəfindən hərtərəfli təqdir edilir.

- sırf fərdi, hətta gigiyenik müstəvidə də ibadət var. Buyurlur ki, dişi təmizləmək də ibadətdir.

- övladın valideyninə məhəbbət dolu baxışı - ibadətdəndir.

- zalım hakimin yanında ədalətli söz demək - üstün bir cihaddır.

- ədalətli rəhbərin üzünə nə-

Günün neçə saati insana məxsusdur?

cür itirib ki, sifra deyil, məniyə aparıb onu. Deqradasiyasına səbəb olan bir itkiyə rəvac verib bunulla.

Sonra anlamağa çalışsın ki, nə səbəbə, hansı amillərin təsiri nəticəsində bu saatları, günləri əldən verib. Nə mane olub ona itirdiyi həmin saatlara sahib çıxmaqda? Düşünsə, özünü islah etsə, ömrünə yiye olar, sahib çıxar. İlahi harmoniya, nəzm ilə özü arasında həmahənglik yaradar.

Qeyd etdik ki, zamanın dəyəri bəndəliklə əlaqəlidir. Nə qədər bəndəlik və İlahi itaət var - o qədər zamanın əhəmiyyəti, qiymətliyi var. Və mühüm nöqtə var burada ki, görəsən, bəndəliyin radiusu nələri ehtiva edir?

Dinimizin məntiqində təkce namaz-orucla bitmir, zahiri ayinlərin icrası ilə məhdudlaşmır bəndəliyin təzahürü. O zaman bəndəliyin radiusu dolğun olar ki, insan hər bir təzahüründə ibadət etməyə say etsin. Ailəsində, işində, insanlarla rəftarında, ictimai həyatında hər bir təzahürü bəndəvari olsun, səlis və dürüst olsun gərəkdir insanın.

Bəzən bəndəliyi çox dar çərçivəyə sığdırmaq istəyirlər. Burada insanı məhdudlaşdırmaq cəhdi var, insanı yaradılışının ziddinə ömür sürməyə təşviq cəhdi var. Əslində isə bəndəlik insanın həyatının hər bir səhnəsində öz təzahürünü tapmalıdır. Elə bir şey yoxdur insan həyatında ki, onda bəndəlik və ya qeyri-bəndəlik olmasın. İstənilən məsələdə, istənilən vəziyyətdə və şəraitdə, istənilən halda insan ya bəndədir, ya bəndə deyil. Ya Rəbbinə ibadət və itaətdədir, ya deyil.

Dinimiz düşüncəyə ibadət sayır

Bəndəliyin radiusu çox genişdir. İnsan elə öləri nəzər salsın ona ki, İslamın nəzərində nələr ibadət sayılır, bir çox mətləblər onun üçün aşkar olar. İslamın məntiqində:

- insanın ailəsinin yaşayışını təmin etmək üçün səy və çalışqanlığı - Allah yolunda cihad hesab olunur;

- iman əhlinin ehtiyaclarını aradan götürmək üçün addım atması - Kəbənin 70 dəfə təvafından üstün

zər salmaq - ibadətdir.

- dinin nəzərində, insanlar üçün faydası çox olan şəxs - Allah dərğahında daha sevimlidir. Böyük bir iş deyil ki, insan özü üçün, yaxud qohum-əqrəbası üçün faydalı olsun. Burada fədakarlıq yoxdur. İnsan bir yana, hətta başqa bioloji varlıqlar üçün də öz mənafeyi üçün və övladları üçün nəse etmək - adi bir haldır.

İsar mədəniyyəti, təmənna-sızlıq mədəniyyəti o yerdə başlayır ki, insan özələri üçün faydalı olmağa çalışsın. Hətta dinimizin nəzərində iman əhlinin yolumun üstündən tikani da götürmək - behiştə daxil olmağa səbəb olan əməllərdəndir. Əgər haradasa simvolik olaraq, tikani götürməyin bu qədər əhəmiyyəti varsa, gör canla-başla cəmiyyətin tərəqqisi üçün çalışmaqın nə böyük savabı vardır.

- İslamın elmə verdiyi fəvqəli əhəmiyyət məlumdur. Bu, alimə baxmaqın ibadət hesab olunmasında bir daha özünü təzahür edir.

- Allaha xatir sevdinin qardaşa baxmaq - ibadətdir.

- Ən ümdə məsələlərdən biri - İslam dininin əqlə, düşüncəyə verdiyi önəmlikdən irəli gələn məqam - düşüncəyə ibadət sayılmasdır.

- insanın ruhiyyəsinə təsir edən amillərə önəm vermək - İlahi itaət və xidmətdən sayılır. O cümlədən, xoşgümanlı olmaq - dinimizin nəzərində ibadətdir.

Buradan aydın olur ki, bəzilərinin düşündüyündən fərqli olaraq, bəndəlik tək məhdud ibadət mövzularla bitmir. Hər an insan bəndəliyini təzahür edə bilər, gözəl işlərdən görə bilər. Əslində insan hər an bəndəliklə qeyri-bəndəlik arasında seçim edir. Hər nə ki, şüurlu, iradəvi dərklə, əsasla edir insan - ibadətdir, bəndəlikdir. Əlbəttə ki, vacibi ibadət əməllər ilk növbədə yerinə yetirilməlidir ki, bunun möhkəm üzlükdə digər gözəl əməllər ocağıdır.

Allah Təala cəmiyyəti həqiqi ibadət edənlərdən qərar versin!

Allah Təala dünyanı haqq-ədalətlə dolduracaq Həzrətin - 12-ci İmam Mehdi Sahib-əz-Zamanın (ə.f.) mübarək zühurunu təcili etsin! Amin!

MÜSAVAT

Son səhifə

N 228 (6842) 3 noyabr 2017

Timsah evə girdi, ailə üzvləri evin damından qaçdı

Hindistanın şərqi Orissa ştatında uzunluğu 4 metrə çatan timsah bir evə girib və sakinləri qorxudub. Bu barədə lenta.ru saytı "The Indian Express"ə istinadən xəbər verib. Munsa kəndində yaşayan Dasarati Padiami gecə 3 radələrində oyanıb və qarşısında 500 kiloluq heyvanı görüb. Kişi təlaş içində həyat yoldaşını oyadıb və onlar dərhal küçəyə qaçıblar. Evdə onların qızı qalıb. Padiami qışqırıb ki, onlar çardaqda gizlənsinlər. Səs-küyə qonşular da çıxıb. Onlar evin damında deşik açıblar və qızı evdən bu yolla çıxarıblar. Daha sonra onlar timsahı kəndin həyatında bağlamağa nail olublar.

"Mən baş verənləri gecə 4 radələrində öyrəndim" - bu barədə şahidlərdən biri Odishatv kanalına açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, kənd sakinləri heyvanı tutub, sonra da öldürmək istəyiblər: "Amma mən vəhşi heyvan da olsa, onun qətl edilməsinə qarşı idim. Ona görə də bu barədə meşə rəhbərliyinə xəbər verilməsini xahiş etdim".

Meşə rəhbərliyinin nümayəndələri Munsa gələrək, timsahı aparıblar. Onlar timsahı kənddən 60 kilometr aralıdakı su hövzəsinə atıblar.

Qadınlar saçını dəsmalla qurutmamalıdır

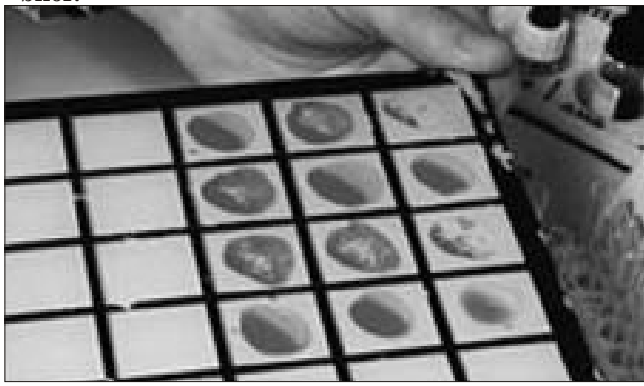
Saçları dəsmalla qurutmağa çalışmaq elektriklənmənin başlıca səbəblərindən biridir. Dəsmaldan istifadə etmənin məqsədi isə artıq suyu çəkməkdir. Düşdən sonra saç tellərindəki artıq suyu xəfifcə sıxaraq aradan götürmək lazımdır. Saçların qarışması üçün onu hamamda və hamandan sonra daraqla daramaq məsləhətdir. Elektriklənmənin qarşısını almağın ən yaxşı yollarından biri də durulanmayan saç kremindən istifadə etməkdir. Saç kremi isə saçlara dibdən uca doğru masajla tətbiq etmək lazımdır. Saçların yağlı və ağır görünməsinə

istəməyənlər bundan çox istifadə etmirlər. Quruma və qırılmalar saç uclarında başlayır. Bu səbəbdən də saç uclarına ekstra diqqət edilməlidir.

Ölümcül xəstəliyə tutuldu, amma analizləri tərtəmiz çıxdı

27 yaşındakı Emili Muldoon 14 yaşından bu günə qədər qripə bənzər simptomlarla yaşayırdı. "Daily Mail" qəzetinin xəbərinə görə, baş ağrısı, ani baş dönməsi, hal-sızlıq və özələ ağrıları ilə başlayan simptomlar müəyyən zaman sonra qarşısını almaz ağrılara çevrildi. İllər boyu ağrı çəkəndən sonra sonunda 3 il öncə Lyme xəstəliyi diaqnozu qoyulub. Amma qadının qan analizləri təmiz çıxdığı üçün həkimlər simptomları ciddiyyə almadı. Ona bildirdilər ki, depressiyada olduğu üçün bütün simptomları özündən uydurur. Bir çox yanlış xəstəlik diaqnozu qoyulan Emili 10 il boyunca antibiotikdən istifadə etdi. Dərmanlar fayda verməyincə isə psixoloji dəstək almağa başladı. Ardınca növbəti analizlər onun xəstəliyinin gerçək adını ortaya çıxardı. Məlum oldu ki, Lyme adlanan xəstəlik olduqca bahalıdır. Bunun üçün də o, bir yardım kampaniyasına başladı və müalicəsini belə başladı. Lyme xəstəliyi irəlilədikcə bakteriyalar qan dövrəni yolu ilə bədənə yayılır. Bu isə beyində və ya beyin ətərfində, ürəkdə və onun ətrafında infeksiyaya səbəb ola bilər.

Yatmayan uşaqlarına narkotik verdilər

Amerikanın Vaşinqton ştatında yaşayan Ešli Hattı üç uşağına heroin verməkdə ittiham ediblər. Bu barədə BCC News xəbər verib. Onunla yanaşı sevgilisi də Mak Leroy da ittiham edilib. İstintaqın versiyasına görə, cütlük biri 2, digəri 4 və 6 yaşda olan uşaqların möhkəm yatması üçün onlara narkotik veriblər. Böyük oğlanın sözlərinə görə, anası onlara bu maddələri verəndə bunu "əhval-ruhiyyəni qaldırmaq üçün" vəsait adlandırdı. Amma anaları bunu şprislə uşaqların damarına vurmuş. Tibbi araşdırmadan sonra müəyyən olunub ki, iki uşağın qanında həqiqətən də narkotikin izləri olub. Bundan başqa, onların bədəninə göyörtülər də var imiş. İttiham olunanlar deyiblər ki, özləri narkotikdən istifadə etsələr də, uşaqlara qarşı bunu etməyiblər. Polis eyni zamanda ailənin yaşadığı evin yaxşı şərətdə olmadığını da deyib. Bu səbəbdən də cütlüyün heroin kimi bahalı narkotiki necə aldıkları da sual doğurur.

QOÇ - Səhər saatlarından ovqatınız bir qədər aşağı olsa da, saat 11-dən sonra hər hansı gərginliyin şahidi olmayacaqsınız. Bu gün aldığınız bütün işgüzar təklifləri qəbul edin.

BUĞA - Bütün vacib planlarınızı günün birinci yarısına təyin edin, xüsusən də əgər bu, iş və maliyyə ilə bağlıdırsa. Nahardan sonrakı müddətdə isə daha çox neytrallıq nümayiş etdirin.

ƏKİZLƏR - Daxili səsini qulaq asın. Düşünməyin ki, hər şeyin sonudur. Əgər bunu bacarsanız, təxminən saat 12-dən etibarən proseslərin müsbətə doğru dəyişməsinin şahidi olacaqsınız.

XƏRÇƏNG - Günün ümumi mənzərəsi qonaqbəxş olduğundan nəzərdə tutduğunuz işlərin böyük əksəriyyətini reallaşdırmağa biləcəksiniz. Bu istiqamətdə sizə köməklik göstərənlər də olacaq.

ŞİR - Fəaliyyətinizdə mövcud olan boşluqları doldurmaq üçün mütləq təcrübəli, həm də etibarlı insanların məsləhətlərindən yararlanın. Unutmayın ki, "qara zolağ"ın sonuna çatmışınız.

QIZ - İttiham və giley-güzarınızı bir tərəfə atın. İndiki çətin mərhələdə bu həl heç bir müsbət nəticə verən deyil. Danışmaqdan əvvəl enerjiyi toparlayıb yarımçıq işlərinizə davam edin.

TƏRƏZİ - Bu gözəl təqvimdə hər kəslə duyğusal davranın. Kiminsə qəlbini qırmağa, zəhmətini aşağılamağa çalışmayın. Saat 16-19 aralığında olduqca uğurlu mərhələdən keçəcəksiniz.

ƏQRƏB - Bürcünüzdə aktivləşən planetlər sizə primitiv görünən bəzi məsələlərin aktivləşməsinə səbəb olacaq. Amma gərək özünüz də fəal olasınız. Doğmalarınızla münasibətləri qaydasına salın.

OXATAN - Nəzərinizə çatdıraq ki, bu gün planlarınız kosmik sürətlə reallığa yaxınlaşacaq. Etibar etdiyiniz adamların dəstəyindən də yararlanmağa çalışmalısınız. Uzaq yola sıxmaq fikrinə düşməyin.

OĞLAQ - Fəaliyyət göstərdiyiniz obyektlərdə mümkün qədər mübahisələrdən qaçın. Əks təqdirdə iş qrafikiniz pozulacaq. Ulduzlar qarşı tərəfin obyektiv fikirlərinə hörmətlə yanaşmağı tövsiyə edir.

SUTÖKƏN - Yaxın həftə ərzində görəcəyiniz bütün işləri nahara qədər qətiləşdirin. Əks təqdirdə, sonra buna vaxt tapmayacaqsınız. Bu gün səfərə çıxmaq, pul riski etmək uğursuzdur.

BALIQLAR - Sizi indiki passiv nöqtədən tərpədə bilən adamlarla rastlaşacaqsınız. Bu səbəbdən ünsiyyətdə olduğunuz hər kəslə mülayim davranın. Bütün astroloji mənbələr qurtulacağınızı bildirir.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Bu şirniyyat döner kimi hazırlanır

Avstraliyada bir kafe döner bənzərən və dürüm kimi servis edilən şirniyyat hazırlayıb. Paytaxt Sidneydə yerləşən Tella Balls adlı kafe şokoladdan döner-kababənzərən bir şirniyyatı müştərilərinə təqdim edib. "Çoko kabab" adlı şirniyyat dürüm döner kimi servis edilir. Necə hazırlanmasına gəlincə, şirniyyat bir xəmirə bükülən şokoladın içinə çiylək qoyularaq servis edilir. Döner kabab görünüşlü şirniyyat daha öncə də İtaliyada bir kafədə təcrübədən keçirilmişdi.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-cü məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SABİROĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100